Ўзбекистон — келажаги буюк давлат

Халқ сўзи

1991 йил 1 январдан чиқа бошлаган

ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ ОЛИЙ МАЖЛИСИ ВА ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ ВАЗИРЛАР МАҲКАМАСИНИНГ ГАЗЕТАСИ

11 октябрь, жума, 1996 йил
Сотувда эркин нархда. № 207 (1459)

БОЗОР. НАРХ-НАВО

РАСТАЛАРДА КУЗНИНГ СУВРАТИ

Гулистон деҳқон бозоридаги тўкинчилик боисини астойдил билишга қизиққан одам тунда шаҳарнинг темир йўл бекатига келиши керак.

Бу пайтда бир нафас тўхтаган «Андижон-Тошкент» поездидан ёнғоқ ва майиз тўла қоплар, чарос ва шивилғони солинган кутилар, Чуст пичоғи, Марғилон дўпписи, Шоҳимардон шамолларида етилган олма талқони, лиммо-лим чарм халталар ортмоқлаган кишилар тушади-да, бозорга эниб келишаверади. Кўп ўтмай Тошкентдан жўнаган электричка ҳам шу бекатда «дам олади». Энди димоққа «гуп» этиб Чинознинг тирик ва дудланган балиқлари, тузланган ва диркиллаб турган бодринглари ҳиди урилади. Ўратепадан келган машиналарда эса офтоби ва сояки майизлар, туршак ва бешюлдуз олмалар...

Субҳидамда, сўфи азон айтмасдан бурун бозорда ҳаёт қайнайди. Унинг директори Баҳром Аҳмедов билан бирга кузнинг гўзал сўврати муҳрланган расталарни айланамиз. Барглар қатидаги анжирлар бамисоли етилиб қайнаган новвотдай ўзини кўз-кўз қилади. Хусайнию ҳасайнилар олтиндай товланади. Азбаройи қизиққанимиздан бир бош хусайнини тарозига қўйдик.

— Бир килою икки юз грамм, — деди кўксини оппоқ соқоли безаган мўйсафид тавозе билан. — Майли, бир килосига ҳақ бераверинглар...

Буниси шоҳтут бўлса керак. Унинг ёнида шишаларда каҳрабо тут шинниларi. Кўкат расталарининг адоғи эса кўринмайди. Шивит, кўкпиёз, жамбил... Эҳ-э, уларни номма-ном санаш осонми? Хув анави бостирма остидаги қовун-тарвузлар неча вагонга жой бўларкин?

— Амаки, исмингиз ким, қаерлик бўласиз? «Мармар» тарвузингизга неча сўм берсак...

— Отим Хасанбой, Мирзачўлданман. Энди, ўғлим, тарвузни тарозига қўйиб ўтирманг-да, кўнгилдан чиқариб бир нима бераверинг. Саратон иссиғида кетмон урган деҳқоннинг меҳнатига яраша...

Сир соҳилларида етилган бир қулочлик «Оқуруғ» қовунига тараф йўқ.

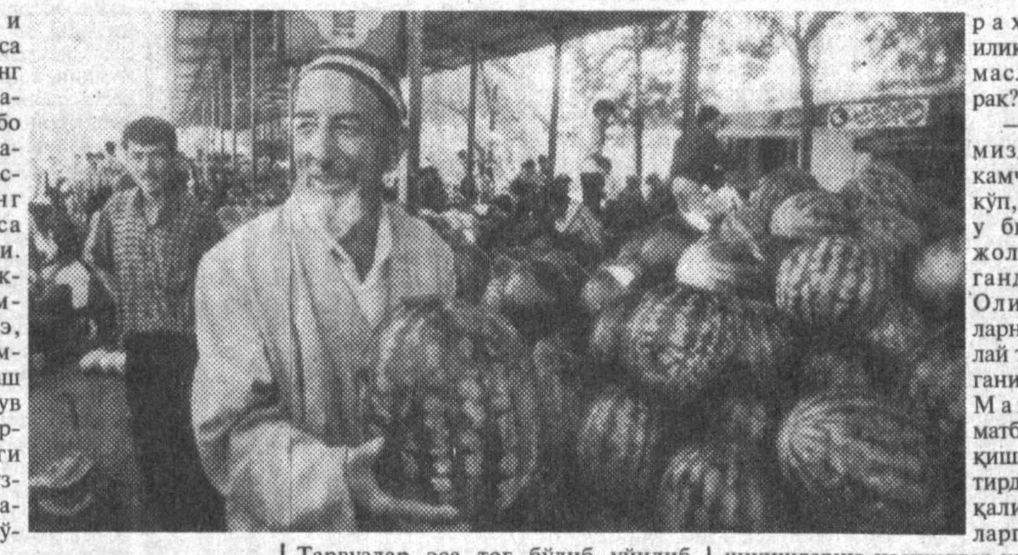

Тарвузлар эса тоғ бўлиб уйилиб ётибди. Паллага ажратилганидан хоҳловчилар бир карч, ярим карч еб кўришмоқда.

— Оҳ-оҳ, асалнинг ўзи-ку! — деди бир тилик «Кўкча»ни танаввул қилган ўрта ёшли одам қийиқчаси билан мўйловини артиб.

Баҳром Аҳмедовга бозорни мақтадик. Маҳсулот сероб, нарх-наво арзон, ҳамма жойда истеъмолчи манфаати ҳисобга олинган бўлгач, нега раҳбарга илиқ гап айтмаслик керак?

— Ишимизда ҳали камчиликлар кўп, — деди у бироз хижолат бўлгандай. — Олибсотарларни бутунлай тугата олганимиз йўқ. Маҳаллий матбуотда чиқишлар уюштирдик. Юзи қалин одамларга газета чиқишларию насиҳатлар ҳам баъзан кор қилмас экан, ўзи. Шу боис уларга жарима солаяпмиз. Бу чоранинг таъсирими, кўкламдан буён уларнинг сони анча камайди.

Суҳбатдошимиз бозордаги янгиликлар, хусусан, меҳмонхона, гул ва нон сотиладиган расталар қурилгани, 30 та тижорат дўкони ишга туширилгани, тўртта дарвоза миллий услубда қайтадан тикланганини, сотувчилару харидорларга 17 турда хизмат таклиф этилгани ҳақида гапирмади. Шу йилнинг ўзида яна 62 та хусусий дўкон очилгани, умуман, ўтган 8ой мобайнида 10 миллион сўмликдан ортиқ қурилиш ишлари бажарилгани тўғрисида ҳам оғиз очмади.

— Ҳар донаси 300 сўм турадиган 43 миллион сўмлик акциялар чиқардик, — деди у. — Бозорда фаолият кўрсатаётган савдо-харид уюшмаси томонидан 4 миллион сўмлик мева-чевалар келтирилиб, аҳолига сотилди. Қатор янги қурилиш иншоотлари эса битай деб қолди. Ниятимиз битта: Гулистон бозори республикамиздаги энг арзон, мўл-кўлчилик бозорига айлансин, деймиз.

Куз. Бозор. Мана шу манзарани кўриб, юртимизни ўзгалар бежиз «жаннат» дея аташмаганини чин дилдан туясан, киши. Бозорлари сероб халқнинг, кўнглида истиқлол сурури яшаётган юртнинг эртаси, албатта бугунидан гўзал ва фаровон бўлади.

А. ХОНИМҚУЛОВ,
«Халқ сўзи» мухбири.

СУРАТДА: Боёвут туманидаги «1-Май» жамоа хўжалигида истиқомат қилувчи 71 ёшли отахон Мирсобир Эрматов.
Тасвирчи — Р. ЖАЪФАРОВ.

Бугуннинг гапи

ПАХТАЧИЛИКНИ РИВОЖЛАНТИРИШ ЙЎЛИДА

Пахта бўйича Халқаро маслаҳат қўмитасининг Тошкентда ўтказилаётган 55-умумий йиғилиши давом этмоқда.

10 сентябрь куни пахта етиштиришни ўрганиш қўмитасининг «Қисқа пахта мавсуми» мавзуидаги семинари бўлди. Унда дунёнинг турли мамлакатларидан келган ушбу соҳа мутахассисларининг қисқа муддатларда пишиб етиладиган ғўза навлари ва генетик турлари, унинг тезроқ пишиб етилишида гемпуладан фойдаланиш йўллари, парвариши билан боғлиқ масалалар ҳамда пахта таннархига оид маърузалари тингланди.

Шунингдек, анжуман иштирокчилари пахта мавсуми давомида зараркунанда ҳашоратлар ва ғўза касалланишига қарши курашиш ҳамда қисқа мавсумнинг корхоналар фаолиятига таъсири билан боғлиқ долзарб масалалар юзасидан фикрлашдилар. Бу борадаги жаҳон янгиликлари билан танишиб, ўзаро тажриба алмашдилар.

СЎЗ — МАЖЛИС ИШТИРОКЧИЛАРИГА:

Ҳами ЗАЙИН, Миср Араб Республикаси:

— Аввало, шу қутлуқ кошонада учрашиб, халқларимиз учун бениҳоя зарур бўлган пахта саноатининг истиқболлари ҳақида маслаҳатлашаётганимиздан бағоят мамнун эканлигимни маълум қилмоқчиман.

Миср Араб Республикаси шу чоғгача четдан пахта толасини сотиб олишга эҳтиёж сезмаган эди. Шунинг учун бизнинг вакилларимиз бундай йирик халқаро йиғинларда қатнашишига ҳожат йўқ эди. Очиғи, мен бу мажлиснинг бунчалик кенг қамровли эканлигини тасаввур ҳам этмаган эдим. Ҳозир бу ерда олиб борилаётган муҳокамаю, маслаҳатлар жараёнининг бу қадар қизғинлигини кўриб, пахтага эҳтиёжманд кўпгина давлатлар учун мазкур анжуман катта рол ўйнашини тушуниб етдим.

Фурсатдан фойдаланиб, биз ҳам бир қанча мамлакат вакиллари билан келишиб олишга аҳд қилдик. Хусусан, Ўзбекистоннинг йирик-йирик пахта саноати корхоналари раҳбарлари билан битим имзолаш шарафига муяссар бўлиш арафасида турибмиз.

Майкл ДЕТ, Франция:

— Адашмасам, мазкур қўмита мажлисида ё бешинчи, ё олтинчи марта қатнашаяпман. Хуллас, пахташунос олим бўлмасам-да, толачиликни анча-мунча чуқур биламан. Шу нуқтаи назардан қараганда Ўзбекистон иқлим шароитида етиштирилган пахта ҳар жиҳатдан яхши баҳоланмоқда. Биз кеча мамлакатингизнинг бир қанча пахта тозалаш заводларига, лабораторияга ва цехларига, шунингдек, пахта ўстириладиган майдонларига ташриф буюриб, у ерларда олиб борилаётган ишлар жараёни билан яқиндан танишиб чиқдик. Албатта, бу танишув бизга ҳам, шу ерлик пахтакорларга ҳам яхши самара беради. Чунки, мазкур қўмита қайси мамлакатларда ўз мажлисини ўтказган бўлса, албатта, ўша мамлакатлар пахта саноатининг ютуқ ва камчиликларини таҳлил қилиб, керакли маслаҳатларини берган, савдо-сотиқ ишларининг ривожига қулай имкониятлар туғдирган. Менимча, бу борада Ўзбекистон деярли ёрдамга муҳтож эмас. Фақат пахтачилик саноатида янги технологияларни кўпроқ ўзлаштиришга эътибор қаратилса бас: иш унумдорлиги ва сифат белгиси бундан-да юқори кўрсаткичларга эга бўлиб бораверади.

Ўктам ДЎСТЁР,
«Халқ сўзи» мухбири.

ЎЗБЕКИСТОН: КЕЧА, БУГУН, ЭРТАГА

«Халқ сўзи» ва ЎзА мухбирлари хабар қилади

Хива гиламларининг довруғи қадимдан халқ орасида машҳур. Сўнгги йилларда Хива гилам ишлаб чиқариш жамоаси янги-янги гилам маҳсулотлари тўқиш, уларнинг сифатини янада яхшилаш устида ишламоқдалар. Чиройли ва халққа манзур бўладиган ўнлаб янги турдаги гиламлар савдога чиқарилди. Шунингдек, комбинатда янги замонавий дастгоҳлар ўрнатилиб ишга туширилди.

СУРАТДА: тўқув цехида.

Р. ЖУМАНИЁЗОВ тасвирга олган.

ИШ ЯКУНИ НИМАНИ КЎРСАТДИ?

Жиззах вилояти ҳокимлигида ўтган тўққиз ойлик иш якунлари ҳамда вилоятни ижтимоий-иқтисодий ривожлантиришни жадаллаштиришга бағишланган кенгаш бўлиб ўтди. Уни вилоят ҳокими А. Тошкенбоев бошқарди.

Сўзга чиққанлар ўтган вақт мобайнида бу борада муайян ишлар бажарилгани, жумладан, саноат ва халқ истеъмоли моллари ишлаб чиқариш режалари бажарилганини қайд этдилар. Айни пайтда айрим саноат корхоналарида маҳсулот ишлаб чиқариш ҳажми пасайишига йўл қўйилди. Аҳолини табиий газ, ичимлик сув билан таъминлаш, маиший ва савдо хизмати кўрсатиш ишларини кўнгилдагидек деб бўлмайди. Вилоятда бу йил ғалла тайёрлаш режаси бажарилмади. Пахта йиғим-теримида қолоқликка йўл қўйилмоқда. Бунга кўп жиҳатдан терим машиналаридан унумли фойдаланилмаётгани сабаб бўлмоқда. Бу камчиликларга тезда барҳам берилмоғи лозим.

Кенгашда республика Бош вазирининг ўринбосари Р. Гиниятуллин қатнашди.

ЭЛЧИ ТУҲФАСИ

Франция Республикасининг Ўзбекистондаги Фавқулодда ва Мухтор элчиси Жан Клод Ришар Франциянинг кўпгина илмий муассасаларида нашр этилган турли соҳага оид 200 дан кўпроқ китобни мамлакатимиз Фанлар академиясига тақдим этди. Республика Фанлар академиясининг вице-президенти А. Абдуваҳобов туҳфани қабул қилар экан, иккала мамлакат олимлари ўртасида археология, астрономия, ўсимлик моддалари кимёси, микробиология ва бошқа соҳалардаги ҳамкорлик янада ривожланади, деб ишонч билдирди.

МАҲАЛЛАДА САЛОМАТЛИК МАРКАЗИ

Жиззах шаҳрининг Оққўрғон, Ҳамзаобод маҳаллаларида истиқомат қилаётган етти ярим минг аҳолига хизмат кўрсатувчи соғломлаштириш маркази иш бошлади.

У келгусида қўшни Ўратепалик, Тоқчилик, Халқобод маҳаллалари фуқароларини ҳам хизмат кўлами билан қамраб олади.

ҚАДИМИЙ ОБИДАЛАРГА ЭЪТИБОР

Навоий вилоятида қадимий обидаларни тиклаш ва таъмирлашга алоҳида эътибор берилмоқда. Айни пайтда Малик чўлда — қадимий ипак йўли ёқасида жойлашган Сардоба ва Работи Малик обидаларини таъмирлаш жадал бормоқда.

МАЪНАВИЯТ — КЕЛАЖАК ҚАНОТИ

Бугунги кунда одамларимиз қалбида юксак маънавий фазилатларни камол топтириш, миллий мафкурани шакллантириш, ёш авлодни бой маданий меросимиз ҳамда тарихий қадриятларимизга ҳурмат-эътибор, мустақил Ватанимизга меҳр-муҳаббат руҳида тарбиялаш алоҳида аҳамият касб этмоқда. Зеро, Президентимиз таъкидлаганидек, юксак маънавиятсиз келажак йўқ.

Ўзбекистон Республикаси Фахрийлар ташкилотлари уюшмаси кенгашида юксак маънавиятни камол топтиришда фахрийларнинг вазифаларига бағишлаб ўтказилган йиғилишда ана шу ҳақда гап борди.

Йиғилишни кенгаш раиси Б. Раҳимов очди. «Маънавият ва маърифат» республика жамоатчилик маркази раҳбари, ёзувчи Н. Аминов юртбошимизнинг яқинда мазкур жамоатчилик маркази раҳбарияти ҳамда бошқарув аъзолари билан учрашуви, марказ фаолиятини янада такомиллаштириш ва самарадорлигини ошириш тўғрисидаги Президент Фармонида ўртага қўйилган долзарб вазифалар хусусида, марказнинг бу борада олиб бораётган ишлари ҳақида сўзлади.

ИНГЛИЗ ТИЛИДА НАШР ЭТИЛДИ

Мустақил Ўзбекистонда юз бераётган ижтимоий-иқтисодий ва маданий ислоҳотлар хорижий давлатлар, мамлакатимизда фаолият кўрсатаётган чет эллик мутахассислар эътиборини қозониб бормоқда. Бу борада айниқса қонунчилик соҳасидаги ўзгаришларга қизиқиш тобора ортаётир.

Мамлакатимиз Адлия вазирлигининг «Адолат» нашриётида «Ўзбекистон Республикаси жиноят кодекси»нинг инглиз тилида нашр этилиши ана шу жиҳатдан аҳамиятта молик иш бўлди. Зеро, хорижий мамлакатлар билан ҳамкорлик алоқалари тобора ривожланаётган, қўшма корхоналар сони ортиб бораётган ҳозирги даврда бу кодекснинг аҳамияти беқиёс бўлиши шубҳасиз. Мазкур мажмуа кўп нусхада чоп этилди ва тез кунларда ҳуқуқшунослар, ишбилармонлар, китобхонларга етиб боради.

ЖАРИМА СОЛИШГАЧ...

Бухоро вилоятидаги 201-сонли хўжаликлараро механизациялашган кўчма колоннада ғишт цехи ташкил этишга қарор қилинди.

Текширувчиларнинг аниқлашларича, бу мураккаб ишни уддалай олишмаган — ғишт яхши пиширилмаган, мустаҳкам эмас. Меъёрий ҳужжатларсиз, сифатни текширмай ишлаганда, шундай аҳвол юз бериши табиий.

Натижада қарийб 70 минг сўм жарима солинди, маҳсулотни сотиш тақиқлаб қўйилди, камчиликларни тугатиш, ўлчов воситаларини сотиб олиш ва ғишт қирқадиган автоматни таъмирлашга тўғри келди...

Эндиликда истеъмолчилар мамнун: бу ерда чиқарилаётган ғиштдан қурилишда фойдаланиш мумкин.

• Нуқтаи назар

ИҚТИДОРЛИ МУЛКДОР — БУНЁДКОР

Президентимиз Ислом Каримов Давлат ва жамият қурилиши академиясининг очилиши маросимида ва Олий Мажлиснинг кейинги сессияларида сўзлаган нутқларида мамлакатимизда шаклланаётган мулкдорлар синфининг истиқболи, унинг назарий-мафкуравий, амалий масалаларини тўлақонли асослаб берди.

Бу — ҳозирги кунда бутун дунё жамоатчилиги тан олиб, катта қизиқиш билан ўрганаётган «Ўзбекистонда демократик жамият қуриш назарияси ва амалиёти» фанига қўшилган муҳим ҳиссадир.

Зеро, етмиш йилдан кўпроқ ҳукм сурган «қизил империя» даврида бутун сиёсат ва иқтисоднинг негизини давлат мулки ташкил этар эди.

Истиқлол туфайли республикамизда бозор муносабатлари қарор топди-ю, жамоа, ижара, акционерлик, кооператив, хусусий каби мулкчиликнинг бир қанча кўринишлари вужудга келди. Булар ўз навбатида кишиларда азалий мулкка бўлган табиий эҳтиёж, интилиш, манфаатдорлик хусусиятларини, қайта тиклаш ва ривожлантириш, шу асосда иқтисодий ислоҳотларни тезроқ амалга ошириш имконини бермоқда. Негаки, Президентимиз таъкидлаганидек, бозор, иқтисодий эркинлик ўзига хос кишилар — мулк эгаларисиз амал қилолмайди.

Инсонпарвар, демократик, ҳуқуқий жамият қуриш йўлидан бораётган республикамизда бугунги кунда мулкчиликнинг барча шакллари Қонун билан кафолатланган. Асосий Қонунимиз — Конституциянинг 53-моддасида эса шундай дейилади: «Бозор муносабатларини ривожлантиришга қаратилган Ўзбекистон иқтисодиётининг негизини хилма-хил шакллардаги мулк ташкил этади.

Давлат истеъмолчиларнинг ҳуқуқий устунлигини ҳисобга олиб, иқтисодий фаолият, тадбиркорлик ва меҳнат қилиш эркинлигини, барча мулк шаклларининг тенг ҳуқуқлилигини ва ҳуқуқий жиҳатдан баб-баравар муҳофаза этилишини кафолатлайди.

Хусусий мулк бошқа мулк шакллари каби даҳлсиз ва давлат ҳимоясидадир. Мулкдор фақат Қонунда назарда тутилган ҳолларда ва тартибдагина мулкидан маҳрум этилиши мумкин».

Кўриниб турибдики, бу қомусий ҳужжатда мулкдорнинг ижтимоий фаолияти ҳуқуқий жиҳатдан асослаб берилган. Бинобарин, юртимизда бошланган давлат қурилиши, ижтимоий-сиёсий ва иқтисодий туб бурилишлар, жамиятни янгилаш жараёни кўп жиҳатдан мулкдорлар синфини шакллантириш масаласини ҳал этиш билан чамбарчас боғлиқдир.

Мулкдорлар синфи шаклланишининг эса сиёсий, иқтисодий, ҳуқуқий ва маънавий хусусиятлари мавжуд. Сиёсий хусусиятининг моҳияти шуки, мулкдор — иқтисодий таълимотларга қизиқувчи, мустақил фикрга эга, барқарор ва мувозанатни сақлайдиган синф. У ҳар хил сиёсий ҳиссиётлардан, тебранишлар, сиёсатбозлик, гуруҳбозлик, мансабпарастлик иллатларидан бирмунча узоқ турувчи жамиятнинг муайян бир негизи ҳисобланади. Иқтисодий хусусияти ва фаолияти шундаки, у муайян мулк эгаси бўлганлигидан шахсий манфаатдор. Шу боис ўз мулкини ҳар томонлама ривожлантириш, янги технология, фан ва агротехника ютуқларини кенг жорий этиш имкониятларини излайди, ташаббускорлик ва тадбиркорликка интилади, дунёга ўзгача қарайди, кам гапириб, кўпроқ иш бажаради. Одатда бундай иқтидорли, эътиқодли мулкдорлар — яратувчи, бунёдкор, ғурури баланд, орияти кучли кишилар бўлади. Ҳуқуқий хусусияти — мамлакатимизда мулкдорлар синфининг молу мулкини муҳофаза этадиган ҳуқуқий нормалар яратилган.

Мулкдорлар синфининг шаклланиш йўллари нималардан иборат? деган масалага тўхталсак. Биринчидан — давлат тасарруфидаги мулкни хусусийлаштириш. Бу жараён бизда, аввало, кичик корхоналар, хизмат кўрсатиш соҳаси объектларини хусусийлаштиришдан бошланди. Кичик ва хусусий тадбиркорликка кенг йўл очилди. Шу мақсадда ташкил этилган «Бизнес-фонд», «Мадад» суғурта агентлиги фаол хизмат кўрсатмоқда. «Ким ошди» савдосига қўйиб сотилган ва ундан тушган маблағлар эса тадбиркорларга имтиёзли кредит сифатида берилмоқда. Муҳими, хусусийлаштириш натижасида мулкнинг ҳақиқий эгалари қўлига ўтиши тезлашмоқда. «Биз» менга айланмоқда. Янги мулкдорлар синфида шахсий худбинлик, текинтомоқлик, лоқайдлик йўқолиб, ҳақиқий хўжайинлик ҳисси уйғонмоқда. Уларнинг ер ва сувга, атроф-муҳит, етиштирилаётган маҳсулотларнинг сифатига нисбатан масъулияти ошмоқда.

Иккинчи йўл — акционерларнинг акциялар сотиб олиб, дивиденд (фойда) ҳисобига ўз даромадини ошириш. Бу ҳақда юртбошимиз шундай деган эди: «Бозор иқтисодиёти тараққий этган мамлакатлар тажрибаси кўрсатаяптики, ҳақиқий ўрта мулкдорлар табақасининг асосий қисми уларнинг пул маблағларини қимматли қоғозларга, кишилар учун манфаатли бўлган ҳар хил омонатларга, банк депозитларига жалб этиш йўли билан юзага келади». Шунинг учун мамлакатимиз раҳбари акционерлик жамиятларидаги давлат ҳиссасини камайтира бориб, уни тўласинча мулкдорлар (акционерлар)нинг ўзларига қолдириш зарурлигини қайта-қайта таъкидламоқда. Бу, айниқса, қишлоқ хўжалигида ўрта табақа мулкдорларнинг шаклланишига имкон яратмоқда. Бироқ ушбу табақага мансуб мулкдорларнинг шаклланиши жараёни жуда қийинчилик билан кечмоқда. Чунки кўпчилик ҳали акционерларнинг ҳуқуқ ва бурчлари, имтиёзларини тўласинча англаб етганича йўқ. Сабаби — ҳиссадорлик корхоналари, банкларнинг раҳбарлари тарғибот-ташвиқот ишларини етарли даражада олиб бормаганлари туфайли кишиларда бу хусусдаги тушунча ва ахборотлар кам. Устига устак, фуқароларда ҳамон ҳадиксираш, ишончсизлик бор. Тажриба кўрсатмоқдаки, мулк ҳақиқий жамоа қўлига ўтган жойларда ҳар бир акциядорда унга нисбатан жавобгарлик ҳисси ошмоқда. Уларда ўзини шу корхонанинг хўжайини деб ҳисоблаш туйғуси, бир-бировларининг ишини назорат қилиш масъулияти, сармоядорлик маҳорати ва маданияти камол топмоқда.

Мулкдорлар синфини шакллантиришнинг учинчи йўли эса давлат томонидан тижорат банклари ва «Бизнес-фонд» воситасида бериладиган имтиёзли кредитларга таянмоқдир. Ушбу кредитлар узлуксиз бериб борилса ва одилона тақсимланса, нур устига аъло нур бўларди. Бундай дейишимизга боис шуки, мулкдорлар синфининг шаклланиши жамиятда кескин ижтимоий табақаланишга, улар ўртасида қарама-қаршилик пайдо бўлишига олиб келмаслиги, меъёр, мезон, мувозанат сақланиши лозим. Мулкдорларнинг ўз мулкига нисбатан ғурури димоғдорликка айланмасин. Ҳавас ва ғурур — фазилат, димоғдорлик эса иллат. Қолаверса, мулкдорлар синфининг малакасини тинмай ошириб бориш, маънавий-ахлоқий савиясини ўстириш, уларда Ватан манфаати ва истиқлол масъулиятини ўз ҳузур-ҳаловатидан устун қўйиш фазилатларини тарбиялаш — буларнинг бариси мамлакатимизда ислоҳотларни амалга ошириш ва иқтисодий мустақилликни таъминлашнинг энг муҳим омилидир.

Ортиқ ВАФОЕВ,
Бухоро Озиқ-овқат ва енгил саноат технологияси институтининг кафедра мудири, доцент.

ҲАРБИЙ ТЕХНИКАНИ ЎҒИРЛАБ КЕТИШДИ

Висконсин штатида жойлашган АҚШ ҳарбий базасидан Вьетнам уруши пайтида қўлланилган ракета отиш қурилмаси ўрнатилган 17 та бронеавтомобиль ва бошқа кўплаб ҳарбий транспорт манбаалари қалбаки ҳужжатлар билан ўғирлаб кетилган.

Федерал қидирув бюроси вакили шу пайтгача ҳарбий техникани ўғирлаш бўйича содир бўлган воқеалар ичида буниси жамоа хавфсизлигига энг кам раҳна соладиганидир, деб баёнот берди. Мазкур иш бўйича етти нафар масъул шахсга айблов эълон қилинди. Ушбу ўғирлик аҳоли учун ҳавф солганида эди аллақачон терговни тугатган бўлардик, — деди федерал қидирув бюросининг вакили Т. Васки.

ЭНГ ХАВФСИЗ АЭРОПОРТ

Чикагодаги «О'Хэйр» аэропорти АҚШдаги энг гавжум ва энг хавфсиз аэропортлардан бири деб топилди.

1995 йилда мазкур ҳаво портидан 67 миллион йўловчи турли манзилларга учиб кетишган. Президент Клинтон авиация соҳасида хавфсизликни кучайтириш ҳақида сўзлагандан кейин Оқ уй комиссияси аъзолари текшириш натижасида ана шундай фикрга келишди.

ТЕЛЕВИДЕНИЕ ОБРЎСИ ТУШМОҚДА

Олти ой бурун Ричард Миазек Польша телевидениеси директори қилиб тайинланган эди. Жамоатчилик фикрини билиш маркази ўтказган сўров натижасида у ҳозир бор-йўғи респондентларнинг 30 фоизи ичида обрўга эга экан.

Телевидениенинг собиқ директори эса сўровда иштирок этганларнинг 61 фоизи ичида обрў қозонган. Телевидение кўрсатувларига салбий фикр билдираётган томошабинлар сони 10 фоиздан 18 фоизга кўпайган. Миазек телевидение кўрсатувларининг омма ўртасида бу қадар паст баҳоланишида ўзи айбдор эмаслигини билдирди.

• *Мардлар қўриқлайди Ватанни*

ИЗТИРОБ ВА ҲАВАС

Мен тенгилар тақдир тақозаси туфайли собиқ совет армиясида хизмат қилгандик. Ва ўша хизмат даври ёдимга тушса, ҳали-ҳануз изтироб чекаман...

Ошхонага кириб, тахта ўриндиқларга эндигина жойлашганимизда, ротамиз бошлиғи даъфатан ёвғон шўрва тўла кастрюлкаю темир чўмични мен томон суриб қўйиб, «Эй чурка, а ну черпани супу!» деб менга юзланди. Дув этиб миямга қон югурганини эслайман, халос, қўлим ўзимга бўйсунмаган ҳолда чўмичга чўзилдию шу заҳотиёқ сержантнинг бошига зарб билан урилди...

Ўша куниёқ жазомни олдим: шомдан тонгга қадар нарядда турдим. Катта командирнинг буйруғига биноан. Табиийки, мижжа қоқишга фурсат бўлмади. Лекин мен ўшанда уйқудан қолишдан эмас, ноҳақликдан азобланиб чиққандим. Мени, аниқроғи, миллатимни ҳақоратлаган ўша олифта сержантга ҳеч қандай чора кўришмагани ва устига устак, катта командиримиздан бунинг сабабини таажжуб билан сўраганимда, у нафрат билан боқиб: «Молчи, басмач! Это не твоё собачье дело!» деб итдай акиллаб бергани кўпроқ азоблаганди.

Кейинчалик, вақт ўтгани сари (бу ерда бир кун бир йилдек чўзиларди, гўёки) бу ноҳақлигу хўрликлар ҳолва эканини англадим.

... Ҳа, ҳар бир бўлинмага бирор бир қўшиқни «бириктириб» қўйишарди. Бизники «Не плач, девчонка» эди. Уни айтиб, машқ майдонида қадам ташлашимиз, саф бўлиб ҳаммомгаю ошхонага боришимиз шарт эди. Ротамиздаги барча аскарлар ўзбекистонлик бўлиб, олис қишлоқлардан бўлган баъзи йигитлар унинг сўзларини бузиб айтишарди. Биттаси «плач» сўзи ўрнига «палач» (яъни «жаллод») деб юборувдики, балога қолди, боёқиш. Уни «сиёсий қўрликда» айблаб, уч кун гауптвахтага қамаб қўйишиб, қўлига ўша қўшиқнинг матнини бериб, уриб-сўкиб ёдлаштиришди.

... Ўзбекистонни шу қадар қўмсардикки, охири бир куни, кўнглимиз озгина бўлса-да, таскин топиши учун, машқлардан бўшаганимизда Маъмуржон Узоқовнинг ашулаларидан бирини айтишга тушдик. Аммо зум ўтмай қаердандир ўша димоғдор сержант пайдо бўлди-да: «Прекратите!!» деди ғазаб билан тутоқиб.

... Очиғи ҳарбий бўлсак-да, аслида ҳарбий эмасдик. Гарчанд ҳар биримизга биттадан Калашников автомати бириктирилган эса-да, уни ҳатто бирор мартаям ишлатмагандик. Вазифамиз бу «бебаҳо» қуролни ҳар кеч бўлакларга бўлиб, мойлаб-тозалаб, яна қайта «йиғиб» қўйишдан иборат эди, холос. Чунки биз темир йўл қисмларида хизмат қилардик-да. Олдинига саҳармардонда уйғотишиб, қўлимизга лом тутқазишарди-да, тошга айланган ерни қазитишарди. Ва ҳар сафар бармоқларимиз музлаган темир ломга чиппа ёпишиб, тирноқларимизгача кўкариб кетарди. Кейинчалик Вологда ўрмонзорларида дарахт кесдик.

...Кунларнинг бирида «Ленин хонаси»даги сиёсий машғулотда Суворову Кутузов ҳақида сўз юритилиб, уларни кўкка кўтариб мақташди. Шунда биздан кимдир: «Ўзбекистонда ҳам зўр саркарда ўтган. Билсаларингиз керак, Амир Темур дейишарди, уни, — деб қолганди, зобит-домла унинг гапини шартта бўлди-да: «Яхши биламиз. Ўша қонхўр Темирлангинг Кутузовнинг тирноғигаям арзимайди!» — деди аллақандай ясама виқор билан. «Аммо, — бўш келмади ўша ўжар ўзбек аскари. — Ана шу Темур бобомиз сизларни Олтин Ўрда зулмидан халос қилган-ку...» «Қилиб бўпти, — оғзидан кўпик чиқиб кетди тарихчи зобитнинг. — Сизлардан саркарда у ерда турсин, қуролни тўғри ушлайдиган аскарнинг чиқишиям амри маҳол. Яхшиямки бахтларингга армиямизда стройбатлар бор экан!..

Унинг гапида бир ҳақиқат мавжуд эди: бу армия, қизил армия чиндан ҳам уники, тўғрироғи, уларники эди. У саркардалик маҳоратлари деярли бутун Европада ўрганиладиган улуғ бобокалонларимиз Темуру Бобурнинг қони томирида уфуриб турадиган биз ўзбек йигитларини атайлаб камситиш, миллий ғуруримизни пайпмол қилишга мўлжалланган мустамлакачилик сиёсатининг улкан машинаси ҳисобланарди. Ва шу боис ҳам бизларни атайлаб ё қурилиш батальонлари ёки темир йўл қисмларига, «ташлашиб» сўнг биз ҳақимизда «ҳақиқий ҳарбийга яроқсиз булар» деган гаплар қилишарди.

Истиқлол эса большевой-шовинистларнинг бу гапларини пучга чиқарди. Энди ўзбекистонлик йигитлар ўзимизнинг миллий Армиямизда хизмат қилишиб, ҳатто реактив самолётларни суриб юришибди, энг мураккаб ҳарбий қуролларнинг «юрагига» калит топишяпти. Америка Қўшма Штатларининг кўпни кўрган генералларию зобитлари ўзбек аскарларининг машқларини кузатишиб, уларнинг ҳарбий маҳоратига юксак баҳо беришгани эса юракларимизни фахрга чулғади.

Ҳа, энди Армиямиз ҳам ўзимизники. Ва у қизил армия топташга уринган миллий ғуруримизнинг қайта уйғонишига бебаҳо улуш қўшяпти, миллий ғуруримизнинг мустаҳкамланиши эса, Президентимиз Термизда, чегарачиларимиз билан учрашиб, ўтказган суҳбатида таъкидлаганидек, эзгу орзуларимизни амалга ошириш, ёрқин келажагимизни бунёд этиш, дунёда «Биз — ўзбеклармиз!» дея мағрур юришимиз учун зарур. Ғурурли халқни эса ҳеч қачон тиз чўктириб бўлмайди.

Ҳа, ўзимизнинг Армиямиз бор! У инсоннинг мардлик, жасурлик фазилатларини камол топтирадиган маскан. Ҳатто бежирим ҳарбий кийимнинг ўзиёқ бу ерда одамга куч-қувват бахш этади.

Ҳа, энди ўз миллий Армиямиз бор ва унинг сафида хизмат қилиш ҳар бир ўзбек йигитининг шон-шараф иши, виждон амри бўлмоғи лозим!

Минг афсуски, мен тенгилар эса тақдир тақозаси билан собиқ совет армиясида хизмат қилгандик. Ўша хизмат даври ёдимга тушса, ҳали-ҳануз изтироб чекаман ва бугун мустақил Ўзбекистоннинг миллий Армиясида ўз бурчларини адо этишаётган йигитларга ҳавасим келади...

Анвар ЖЎРАБОЕВ.

• *Қонун ва ижро*

ХОРИЖДАН МАБЛАҒЛАРНИ ЖАЛБ ҚИЛИШ МУАММОЛАРНИНГ ЕЧИМИГА КЎМАКЛАШАДИ

Олий Мажлиснинг сўнгги сессиясида «Хориждан маблағларни жалб қилиш тўғрисида»ги Ўзбекистон Республикасининг Қонуни қабул қилинди. Хўш, бу ҳужжат қайси жиҳатлари билан аҳамиятга эга? Умуман, у мамлакатимиз иқтисодиётига нима беради? Шу хусусда Олий Мажлиснинг Бюджет, банк ва молия масалалари қўмитаси раиси Абдурафиқ АҲАДОВ мухбиримизга қуйидагиларни гапириб берди:

— Маълумки, давлат фақат ички жамғармаларни сафарбар этиш билангина эмас, балки ортиқча сармояси мавжуд бўлган мамлакатларнинг жамғармаларини ҳам жалб қилиш орқали муайян натижаларга эришиши мумкин. Бироқ мамлакат ташқи ресурсларни жалб этиш билан бирга, уни бошқариш тизимига эга бўлиши лозим. Чунки нооқилона фойдаланилган маблағ ва сармоялар бир қанча мажбуриятларни юзага келтирадики, улар келгусида иқтисодий сиёсатни амалга ошириш эркинлигини сезиларли даражада чеклаб қўяди. Шунинг учун ҳукумат чет элдан маблағ жалб қилиш тўғрисида қарор қабул қилаётганда биринчи навбатда унинг қонунийлигини ҳуқуқий асослаб бериш ва сармояни жалб қилишни ташкил этиш учун масъул бўлган ижроия органининг мустақиллик даражаси тўғрисидаги масалани кўриб чиқиши лозим. Мустақилликка эришган давлатда ҳокимият, ижроия ва қонун чиқарувчи органлар ўртасида четдан маблағ жалб қилишнинг юридик асослари тизимини яратиши зарур.

Ушбу қонунни қабул қилишдан мақсад эса ташқи маблағларни молиялаш, фойда олиш ва макроиқтисодий қийинчиликлар ҳамда тўлов баланси муаммоларини ҳал қилишдан иборатдир. Агар бу борадаги бошқа мамлакатларнинг тажрибасига назар соладиган бўлсак, ушбу жараён хусусида турли хил тартиблар жорий қилинганлигини кўрамиз. Масалан, уларнинг айримларида аниқ жалб қилинган маблағ ҳақида қонун чиқарувчи органнинг ратификациялаш ёки тасдиқлаш тўғрисидаги талаби мавжуд бўлса, бошқаларда ҳукумат ижроия органлари четдан маблағ олиш бўйича қонун чиқарувчи органларисиз музокоралар олиб бориш ҳуқуқига эга. Талаблар мавжуд мамлакатларда Конституция ва унга мувофиқ равишда чет эл сармоялари тўғрисида қабул қилинган қонунлар сармоя кафолатини қонун билан тасдиқланиши ёки чет эл маблағлари тўғрисидаги шартномаларни муайян доираларда тузиш бўйича ҳуқуқ ижроия ҳокимиятлари органларига берилиши мумкин. Ҳуқуқнинг тегишли нормалари эса ҳокимият ижроия органларига Жаҳон Халқаро валюта фонди каби халқаро молия ташкилотларидан маблағ олиш ваколатини, ёки белгиланган суммалар доирасида сармоя операцияларини амалга ошириш, ёхуд аниқ мақсадлар, масалан, импортни молиялаш, иқтисодий ривожланиш дастурлари ва лойиҳаларни рўёбга чиқаришига рухсат беради.

Ижроия ҳокимият органларига ваколатлар берувчи тегишли қонунларни ижро этиш, маблағ тўғрисидаги қонунларга мувофиқ музокаралар олиб бориш, халқаро маблағлар операцияларининг ривожланишига туртки беради. Акс ҳолда уни қонуний йўл билан тасдиқлаш ёки ратификация қилиш талаби маблағни жалб қилиш вақтида узоқ муддат ушланиб қолишига сабаб бўлади. Ўзбекистон Республикасида четдан маблағларни жалб қилишга оид тегишли қонуннинг йўқлиги бу соҳадаги ишларни бирмунча қийинлаштирди.

«Хориждан маблағларни жалб қилиш тўғрисида»ги Қонун Ғарбда, шунингдек, собиқ социалистик мамлакатларда қабул қилинган шундай ҳужжатларнинг муҳим томонларини ўз ичига қамраб олган. Уни биз Германия, Малайзия, Литва, Молдавия ва шунингдек, бошқа ривожланган мамлакатларнинг қонун қоидаларини эътиборга олган ҳолда тайёрладик. Янги Қонунни тайёрлаш вақтида мамлакатимизнинг ўзига хос барча муҳим хусусиятлари ҳам ҳисобга олинди.

Хуллас, мазкур қонуннинг 1, 3, 5, 6, 7-моддаларида ташқи маблағларни жалб қилишга оид операциялар турлари, лойиҳа учун Ўзбекистон Республикасининг кафолатлари, яъни уларни маблағ билан таминлаш юзасидан тузилган заҳирадаги кафолат фонди ва унинг маблағларини вужудга келтириш, улардан фойдаланиш тартиблари ҳамда маблағ олувчиларнинг мажбуриятлари батафсил изоҳлаб берилган. Бундан ташқари, ушбу ҳужжатда Вазирлар Маҳкамаси ва Марказий Банкнинг ваколатлари алоҳида белгиланган. Қонунга мувофиқ, Марказий Банк зиммасига четдан маблағ жалб қилиш бўйича операциялар ҳисобини юритиш ва уларни кузатиб бориш, ишончлилигини таъминлаш юзасидан бир қанча ваколатлар юклатилган.

Қисқаси, Халқаро валюта фонди ва Жаҳон банки каби халқаро молия ташкилотлари томонидан ижобий баҳоланган мазкур Қонуннинг Олий Мажлис томонидан тасдиқланиши мамлакатимизга чет эл сармояларининг жадал кириб келиши ҳамда хорижий давлатларнинг активлари ва норезидентларини жалб этиш учун кенг имконият яратади.

Суҳбатни «Халқ сўзи» мухбири Баҳодир ОСТОНАҚУЛОВ ёзиб олди.

• *«Халқ сўзи» газетаси ва Тошкент вилоят давлат солиқ бошқармасининг қўшма рейди*

СУВДАН ҚУРУҚ ЧИҚАЁТГАН БЕНЗИНФУРУШЛАР

Тошкент вилояти ҳудудидаги автомобилларга ёнилғи қуйиш шохобчалари (АЁҚТ)нинг аксариятида харидор ҳаққига хиёнат қилиш оддий ҳолга айланаяпти.

Амалдаги қонунларга беписандлик кайфиятидаги «эркатой» операторлар ушбу АЁҚТларни ёнилғи билан таъминлаб турган Тошкент шаҳридаги ажабтовур фирма раҳбарларининг «меҳрибон ота»лигида мўмайгина даромад топаяптилар. Энг ачинарлиси, вилоят банкларига топширилиши лозим бўлган сотувдан тушган нақд пул вилоят банкларига кирим қилинмасдан, учинчи қўлларга ўтиб кетяпти.

— Вилоят ҳудудидаги АЁҚТлар Тошкент шаҳридаги катта-катта фирмалар томонидан хусусийлаштириб олинган. Шу боис АЁҚТларда содир этилаётган қонунбузарликларга кескин чора кўришда имкониятларимиз бир қадар чегараланиб қолаётир, — дейди вилоят Давлат солиқ бошқармаси бошлиғи Раҳим Усмонов. — Кўпчилик ҳолларда операторни жаримага тортиш, нари борса, ишдан бўшатиш билан қаноатланилаяпти. Хўш, уни ёнилғи билан таъминлаб турган, нақд пулни кассага кирим қилдирмасдан «илиб» кетаётган фирма раҳбарлари қачонгача сувдан қуруқ чиқишади? Назорат касса машинкасини ишлатмаганлик учун аслида ана шу «меҳрибон ота»лар айбдор эмасми?!

Жумбоқнинг энг каттаси шуки, на операторлар, на фирма раҳбарлари нақд пул қаёққа кетаётганлигини изоҳлаб беришолмади. Солиқчиларнинг бу «сирни» фош этишларига қараганда, бугунгача бу борада «тартиб-қоида» битта: у ҳам бўлса, қаердандир литри 15 сўмдан келтирилаётган бензинни 16, борингки, 17 сўмдан пуллаб, ҳар бир литрга қўйилган устама нархни банкага топшириб, нақд пулни Тошкентга ошириш.

— Ана шунинг эвазига вилоят бюджетига тушиши лозим бўлган миллион-миллион сўм пул шаҳарга оқиб келиб, учинчи қўлларга ўтиб кетаяпти, — дейди Р. Усмонов.

Бекобод тумани ҳудудида фаолият кўрсатаётган «Умид» хусусий фирмасида ўтказилган текшириш натижасида шу нарса аниқ бўлдики, Тошкент шаҳридаги «С-Лола» хусусий фирмаси, «Умид» билан 1996 йил 8 апрелида ўзаро шартнома имзолайдилар. 129-сонли ушбу шартномада қайд этилишича, «Умид» зиммасига олинган бензин пулини нақд ҳисоб-китоб қилиш мажбурияти юклатилади. «Умид» фирмаси шартномага асосан сотилган бензин пулини нақд тўлаб, қўйилган устама баҳо миқдоридаги тушумни Бекобод туман банкига топширади.

Текширишда аниқланишича, «Умид» 1996 йил март-август ойларида жами 9425,8 минг сўмлик бензин сотган. Шундан 458,3 минг сўми Зафар Қўрғонидаги «Тадбиркорбанк»ка топширилган. 10,6 минг сўми хўжалик эҳтиёжи учун ишлатилгани қайд этилади. Қолган 9339,0 минг сўми нақд пул ҳолида Тошкент шаҳридаги «С-Лола» хусусий фирмасига топширилади.

Хўш, «С-Лола» хусусий фирмаси оз эмас, кўп эмас, 9 миллион 339 минг сўм нақд пулни қаёққа узатди экан?!

Хулоса шуки, АЁҚТлар фаолиятини назорат қилиш кучайтирилмас экан, калаванинг учи чигаллашиб бораверади. Обдон чигаллашгач эса унинг ечимини топиш мураккаблашаверади.

БИЗНИНГ ИЗОҲ:

Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг 1996 йил 2 июлдаги «Нақд пул маблағлари эмиссиясини қисқартириш чора-тадбирлари тўғрисида»ги қарорининг 4-бандига илова қилинган низомга кўра, июль-август ойларида Янгийўл ва Чиноз туман ҳокими ва унинг муовинлари, туман банки раҳбарлари, Давлат солиқ инспекцияси бошлиқлари, шунингдек, Янгийўл шаҳридаги мазкур лавозимдаги кишилар ўртача ойлик иш ҳақининг 20 фоизи миқдорида жаримага тортилдилар. Чунки, ушбу туманларда ва Янгийўл шаҳрида нақд пул эмиссияси даражаси бир қадар юқори бўлиб, касса режалари ўз вақтида бажарилмаётир. Бу салбий иллатларнинг асосий сабаби вилоятнинг ушбу ҳудудларида аҳолига пуллик хизмат кўрсатиш яхши йўлга қўйилмаганида, қишлоқ дўконларида озиқ-овқат маҳсулотлари билан савдо қилиш мароми бузилганида бўлса, иккинчи сабаби, яна такрорлаймиз, АЁҚТлар аҳоли харид қилган ёнилғидан тушган нақд пул маблағларини ўз соҳиблари — Тошкентдаги фирмаларга ошираётганига бориб тақалмоқда...

Шодиёр КАРИМОВ,
«Халқ сўзи» мухбири.
Одилхон НАБИЕВ,
вилоят Давлат солиқ бошқармаси назоратчиси.

• *ИҚТИСОДИЙ ИСЛОҲОТЛАР ЙЎЛИДА*

КОМПЬЮТЕРЛАР МАМЛАКАТИ УФҚЛАРИ

Пойтахтдаги «Ўзэкспомарказ»да жаҳонга машҳур UNISYS корпорацияси янги маҳсулотларини намойиш этди. Учрашувга таклиф этилган республика ва хорижий оммавий ахборот воситаларининг журналистлари бу компанияда яратилган ва ҳозир жаҳон бозорига чиқарилган янги маҳсулотлар — «Акванта» деган умумий номдаги компьютерлар туркуми билан таништирилди.

UNISYS АҚШда ташкил этилган шахсий компьютерлар ишлаб чиқариб, уларни дастурлар билан таъминлаб сотадиган, шунингдек, консалтинг, таркибий интеграция, ахборот технологияларига сервис хизмати кўрсатиш бўйича ҳар томонлама хизмат қиладиган йирик компаниялардан биридир. Ҳозирги пайтда унинг йиллик обороти олти миллиард Америка долларидан ортиқ бўлиб, юздан ортиқ мамлакатда компаниянинг вакиллари бор. Улар 50 мингдан зиёд мижозга хизмат қилмоқда. Компаниянинг мижозлари орасида жаҳондаги деярли барча йирик банклар, халқаро авиакомпанияларнинг ярмидан кўпроғи, ҳукумат тузилмалари, катта бизнес корхоналари бор.

«Акванта» тоифасидаги янги компьютер техникасини яратиш чоғида тадбиркорлик соҳасининг эҳтиёжлари ва талаблари тўла ҳисобга олинган, бу эса компьютер бозори уфқларини янада кенгайтиради, деди журналистлар билан учрашувда UNISYSнинг Тошкентдаги минтақа менежери Фредерик де Суза. Тадбиркорнинг ўзига хос шарт-шароитларига мос келадиган маҳсулотга буюртма бериш имконияти, компаниянинг ўзи сотган маҳсулотларга сервис хизмати кўрсатиши ўрта ва кичик бизнес соҳасида ишлаётган янги мижозларни қизиқтиради.

Айни шу жиҳатдан қараганда Ўзбекистонда компания компьютер бозорини кенгайтириши учун яхшигина истиқболлар мавжуд, деди UNISYS вакили. Бозорислоҳотлари йўлига ўтиб олган мамлакатда ярим йил ишлаб бундай истиқбол асосли эканига ишонч ҳосил қилдик. Бунинг устига фирма минтақада ўз фаолиятини ҳозирги пайтда савдо-саноат доираларида машҳур бўлган Компьютер-Лэнд компанияси орқали амалга оширмоқда.

Бу компания мутахассислари тўрт йил Ўзбекистон бозорида ишлаб, маҳаллий шароитга кўникиб қолишган. Маросимда таъкидлаб ўтилганидек, Компьютер-Лэнд компанияси ҳозир республикада ўз агентлари тармоғини кенгайтирмоқда, мижозларга компьютер ускуналарини етказиб берибгина қолмай, ундан фойдаланиш йўлларини ўргатмоқда.

(ЎзА).

• *Банк хизмати*

АХБОРОТ-РЕЙТИНГ КОМПАНИЯСИ ФАОЛИЯТ БОШЛАДИ

Тошкентда Ўзбекистон банклари ассоциацияси томонидан республикада ягона «Банкинформрейтинг» — банклараро ахборот-рейтинг компанияси ташкил этилди.

Бу Вазирлар Маҳкамасининг 1995 йил 9 ноябрдаги «Ўзбекистон банк тизимини ривожлантириш тадбирлари тўғрисида»ги 427-сон қарорини бажариш борасида амалга оширилаётган навбатдаги муҳим тадбирдир.

Мазкур компания мамлакатимиз молия бозорида фаолият кўрсатаётган тадбиркорлар ва чет эллик сармоядорларни давлат идоралари ва муассасалари, банклар, компаниялар, оммавий ахборот воситалари ва жамоатчиликни таҳлилий иқтисодий маълумотлар билан таъминлайдиган самарали ва ҳаётий тузилма бўлиб, у банклар ва бошқа турдаги субъектлар гуруҳлари фаолиятини қарз воситаларини баҳолашнинг хилма-хил тизимларини ишлаб чиқиб, ҳаётга татбиқ этади, банклар фаолиятини ривожлантириш ва олдиндан чамалаш режаларини тайёрлайди, бу борадаги муаммоларни тадқиқ қилади, мутахассисларни ўқитиш ва уларнинг малакасини ошириш учун методик кўрсатмалар, тавсиялар, қўлланмалар ва ўқув дастурларини ишлаб чиқади.

И. ҲОТАМОВ.

СОЛИҚ ТИЗИМИ: МУАММО, ТАКЛИФ, МУЛОҲАЗА

ИШ МАНФААТИ ҲАМКОРЛИКНИ ТАЛАБ ЭТАДИ

Аввал хабар қилинганидек, яқинда пойтахтимиздаги «Туркистон» саройида «Ўзбекистон Республикасининг солиқлар тўғрисидаги қонунлари: бугунги кун муаммолари ва уларни ҳал этиш йўллари» мавзуида илмий-амалий конференция бўлиб ўтди.

Республика Давлат солиқ қўмитаси, Молия вазирлиги, Адлия вазирлиги, «Солиқ ва божхона хабарлари» рўзномаси таҳририяти томонидан ташкил этилган ушбу анжуманда солиқ тизими ишини янада такомиллаштириш, шу йўналишда қабул қилинган қонунларнинг ижросини тўла таъминлаш, солиқ тўловчилар билан солиқ органлари ўртасидаги ўзаро муносабатларни мустаҳкамлаш, солиқ судларини ташкил қилиш ва уни ривожлантириш истиқболлари билан боғлиқ кўпгина муҳим масалалар муҳокама қилинди.

Конференция қатнашчилари қуйида унинг иши тўғрисида ўз таассуротлари билан ўртоқлашадилар.

Анвар ЙЎЛДОШЕВ, Тошкент шаҳар товар ишлаб чиқарувчилар ва тадбиркорлар палатасининг раиси:

— Аввало, ушбу анжуман амалий руҳда ўтганлигини таъкидламоқчиман. Шуниси диққатга сазоворки, муҳокама қилинган масалалар юзасидан нотиқларнинг турлича қарашлари эътиборга олинди, ошкора ва рўй-рост фикр алмашувлар бўлди. Бу — жуда муҳим. Чунки ҳақиқат баҳсларда ойдинлашади, деган гап бор. Ҳозирги кунда тўпланиб қолган муаммоларни биргаликда ҳал қилишимиз, умумий иш манфаати йўлида куч-ғайратларни уйғунлаштиришимиз лозим.

Кичик ва ўрта тадбиркорлик соҳасида солиқ солишнинг бир хилдаги тартибини жорий этиш тўғрисида кўпдан буён гап боради. Бу масала конференцияда алоҳида тилга олинганлиги ва унинг ечимини топиш юзасидан амалий таклифлар билдирилганлиги айни муддаодир. Бозор жараёни ҳозиржавобликни талаб қилади. Кичик ва ўрта бизнес соҳасида бир хил солиқ жорий этиш ҳақида меъёрий ҳужжат қабул қилинса, мақсадга мувофиқ бўларди.

Муртазо СУЛТОНОВ, Ўзбекистон Республикаси халқ таълими вазирининг ўринбосари:

— Маълумки, пойтахтимиздаги муҳташам бино икки кун мобайнида республикамизнинг турли бурчакларидан келган солиқ хизмати ходимлари, иқтисодчилар, ҳуқуқшунослар, олимлар билан гавжум бўлди. Кун тартибидаги масалалар бир-биридан муҳим эди. Бош вазир ўринбосари, республика молия вазири Б. Ҳамидов, республика Давлат солиқ қўмитаси раиси Ш. Гатаулин ва бошқа нотиқларнинг чиқишлари тўпланганларда катта қизиқиш уйғотганлиги шубҳасиз. Анжуманда билдирилган фикрлар, таклиф ва мулоҳазалар амалий иш жараёнида асқотади, албатта.

Мен бу билан нима демоқчиман? Ҳамонки ривожланган ҳуқуқий давлат қурмоқчи эканмиз, ўз қаричимизни жаҳон андозаларига мувофиқлаштиришимиз лозим. Хабарингиз бўлса керак, яқинда республика Марказий банки, Ижтимоий қурилиш академияси ходимларидан бир гуруҳи АҚШда бўлиб, тегишли муассасалар иш фаолияти ва тажрибаси билан танишди. Ушбу бадавлат мамлакатда солиқ тизими яхши йўлга қўйилган. Масалан, 100 долларга бирон нарса сотиб олсангиз, бунинг учун 7 фоиз савдо солиғи тўлайсиз. Йиғилган маблағлар халқ таълимини ривожлантириш, янги мактаблар қуриш ва ҳоказоларга сарфланади. Бизда-чи? Кўпчилик чет элдан мол олиб келиб сотади-ю, солиқ тўлашни «унутиб» қўяди. Бу адолатдан эмас. Давлат хазинасини бойитишда солиқ йиғимлари асосий манба эканлигини унутмаслик керак.

Ўйлайманки, анжуман юқоридаги каби масалаларни ҳал этишда муҳим аҳамият касб этади. Мамлакатимизда солиқ тизимининг ҳуқуқий замини яратилган. Бу соҳада қатъият билан иш олиб борилаётганлиги туфайли бюджет даромадлари йил сайин кўпаймоқда. Лекин муаммолар ҳам йўқ эмас. Ривожланаётган бозор жараёни, республика иқтисодиётидаги сифат ўзгаришлари солиқ тизими соҳасида жиддий ислоҳотлар ўтказишни тақозо этмоқда. Конференция шу соҳада ишловчи амалиётчилар учун ҳам, назариётчилар учун ҳам ғоят фойдали бўлди, деб ўйлайман.

Эдди МУЛЯ, Индонезиянинг Ўзбекистондаги элчихонаси учинчи котиби:

— Мустақилликда босиб ўтилган 5 йил мобайнида Ўзбекистонда катта ўзгаришлар рўй берди. Натижада кўпгина соҳалар қатори солиқ тизими ҳам мустаҳкамланди. Мамлакатингиз бугун ўз тараққиётининг бошланғич даврини кечирмоқда.

Конференция ишини кузатиб, маърузалар ва нутқларни тинглarканман, Ўзбекистондаги солиқ тизими, бу соҳадаги муаммолар, изланилаётган янги ечимлар ҳақида тўлароқ хабардор бўлдим. Солиқ сиёсати иқтисодчилар, ҳуқуқшунослар ва бошқа мутахассислар иштирокида амалга ошириладиган нозик жараёндир. Жаҳондаги ривожланган мамлакатларнинг бой тажрибаси бу борада қўл келиши мумкин. Яъни тайёр андозалар мавжуд. Аммо сизлар ўзингизга хос йўлни топишга ҳаракат қилаяпсизлар. Бу жуда муҳим. Мамлакатларимиз ўртасидаги муносабатларга келсак, Индонезия Республикаси Ўзбекистон билан ўзаро ҳамкорликни ривожлантиришдан манфаатдор. Биз республикангиз иқтисодиётига, айниқса, унинг сайёҳлик ва меҳмонхона сервиси соҳасига ўз инвестицияларимизни кўпроқ киритиш ниятидамиз.

Ф. РАСУЛОВ,
Ўзбекистон Республикаси Давлат солиқ қўмитасининг матбуот хизмати ходими, «Халқ сўзи»нинг жамоатчи мухбири.

• *Ҳамкорлик робиталари*

ТАЪСИСЧИЛАРДАН БИРИ — «БАКРИ ГРУПП»

Самарқандда Ўзбекистон-Индонезия «Ўзбектелеком интернейшнл» ҳиссадорлик бирлашмасининг қўшма корхонаси фаолият кўрсата бошлади. «Ўзбектелеком» концерни, вилоят электр алоқа тармоқлари бошқармаси ва Индонезиянинг «Бакри групп» компанияси унинг таъсисчилари бўлдилар.

Янги корхона Жиззах, Қашқадарё, Сурхондарё ва Самарқандда алоқа хизмати сифатини яхшилаш ва уни жаҳон андозалари даражасига кўтаришда ўзбекистонлик ҳамкорларга яқиндан ёрдам беришни ўз олдига мақсад қилиб қўйган. Бунинг учун мазкур тўрт вилоятнинг 318 минг линияси тўла замонавий усулда қайта таъмирланади.

Хорижлик ҳамкорлар ушбу лойиҳани маблағ билан таъминлаш ва амалга оширишни ўз зиммаларига олди.

«Сименс», «Алкател» сингари машҳур фирмаларнинг ўта нозик ва мураккаб асбоб-ускуналарини ўрнатиш, тўла фойдаланишга туширишга 218 миллион АҚШ доллари сарфланади. Шартномага мувофиқ бу иш 2000 йилгача амалга оширилиши лозим.

Қўшма корхонанинг очилиш маросимида сўзга чиққан Самарқанд шаҳри ҳокими А. Носиров, «Ўзбектелеком» концерни раиси Т. Бикметов, Индонезия республикасининг мамлакатимиздаги Фавқулодда ва Мухтор элчиси Соекадари Хонговонгсо, «Бакри коммуникейшнз корпорейшн» компанияси президенти Хардианто Камарга янги корхона ҳамкорлигимизнинг янги уфқларини очганини қайд этиб, ўзаро муносабатларимизни янада ривожлантиришга хизмат қилажагини алоҳида таъкидладилар.

АЁЛЛАРГА ИМТИЁЗ ВА ҚУЛАЙЛИК

Самарқанд «Тадбиркор аёл» республика ишбилармон аёллар уюшмаси ва тадбиркорликни қўллаб-қувватлаш бўйича Марказий Осиё-Америка жамғармаси ташаббуси билан ишбилармон аёлларга имтиёз ва қулайликлар яратиш масалаларига бағишланган семинар бўлиб ўтди.

Анжуманда ишбилармон хотин-қизларга қўшимча шароит, қонуний имтиёзлар яратиш, улар ҳуқуқини муҳофаза этишга доир маърузалар тингланди. Шунингдек, семинар иштирокчилари халқаро савдо-сотиқ қоидалари, солиқ тизимининг ўзига хос хусусиятлари билан танишдилар.

(ЎзА)

• «Оқ олтин — 96»

ПАХТА ТАЙЁРЛАШНИНГ БОРИШИ ТЎҒРИСИДА 1996 ЙИЛ 10 ОКТЯБРГАЧА БЎЛГАН МАЪЛУМОТ

(Фоиз ҳисобида)

Вилоятлар	бир кунда	мавсум бошидан буён	шу жумладан машина терими бир кунда	мавсум бошидан буён
Андижон	1,33	82,16	0,16	5,73
Сурхондарё	1,23	70,23	0,19	7,30
Бухоро	1,13	68,65	0,00	0,05
Хоразм	1,50	68,49	0,00	0,27
Қашқадарё	1,67	62,85	0,78	18,58
Навоий	1,14	62,38	0,11	0,74
Самарқанд	1,31	61,38	0,00	1,49
Фарғона	1,06	60,60	0,01	0,08
Наманган	1,50	57,07	0,50	8,04
Тошкент	2,22	48,80	1,27	16,12
Қорақалпоғистон Республикаси	1,12	41,26	0,23	2,57
Сирдарё	1,55	32,83	0,83	13,48
Жиззах	1,12	30,04	0,27	5,07
Республика бўйича	**1,38**	**58,12**	**0,50**	**8,92**
1995 йилда	1,46	78,87	0,71	28,67

СУРАТДА: Бухоро туманидаги У. Юсупов номли жамоа хўжалиги илғор теримчиси Башорат Қурбонова. Унинг шу кунгача терган пахтаси 5 тоннадан ошди.

Ҳ. ҚУРБОНОВ тасвирга олган.

• Долзарб мавзу

БОЗОР ШАРОИТИДА ДЕҲҚОН УЧУН ТОННА ЭМАС, БАЛКИ ДАРОМАД АСОСИЙ МЕЗОН БЎЛМОҒИ КЕРАК

Президентимиз яқинда Сурхондарё вилоятида бўлганида Термиз туманидаги «Халқобод» жамоа хўжалиги пахтазорларини кўздан кечирди. Гарчи, хўжалик гектаридан 36 центнердан ҳосил йиғиштириб олиб, йиллик шартномани бажарган бўлса-да, айрим бригада далаларида ҳали ғўзанинг кўм-кўклигича турганлиги юртбошимизни ажаблантирди. Раҳбарлар бу ҳолни ғўзага ишлов бериш ва озиқлантириш кечиккани билан изоҳламоқчи бўлдилар. Аммо Президент аслида гап нимада эканлигини очиқ-ойдин изоҳлаб берди.

Юртбошимиз пахтачиликда кескин бурилиш ясаш зарурлиги, ҳосилни сентябрь ойида, нари борса октябрнинг биринчи ярмида тўла-тўкис йиғиштириб олиш йўлларини излаб топиш лозимлигини таъкидлади. Бунинг учун андижонлик пахтакорларнинг амалда исботлаган плёнка остига чигит экиш тажрибаларини пухта ўрганиб, тезроқ жорий этиш лозимлигини уқтирди.

Президент берган маслаҳатларнинг мазмун-моҳиятидан вилоят ва қишлоқ хўжалик органлари раҳбарлари ҳамда мутахассислари тегишли хулоса чиқариб олишлари зарур. Зеро, вилоятда давлатга пахта топшириш буюртмаси ўтган йили ҳам барбод этилди. Бунинг сабаблари эса маълум: вилоятнинг иқлим ва тупроқ шароитига айнан мос келадиган мақбул навлар тўғри танланмаяпти, ғўза тупларида кўсакни иложи борича кўпайтириш кетидан қувиб, ҳатто август ойида ҳам ўғитлаб, суғориш давом эттирилмоқда. Бунинг устига йиғим-терим ишлари пухта уюштирилмаётгани боис оммавий сафарбарликка эришилаяпти, бинобарин, терим мавсуми ноябрнинг охиригача давом эттирилса ҳам барибир режа бажарилмай қолаяпти.

Ҳолбуки, бозор муносабатларига ўтилган бугунги шароитда ҳар бир деҳқон, хўжалик, туман ва вилоят учун тонна эмас, балки даромад асосий мезон бўлмоғи керак. Бунга эришилмас экан деҳқоннинг даромади мўмай, рўзғори бут, турмуши фаровон бўлмайди.

Сурхондарё вилоятидаги мухбиримизнинг қуйида эътиборингизга ҳавола этилаётган мақоласи ҳам шу мавзудадир.

«96» ДАН ҲАМ «95»НИНГ ИСИ КЕЛАЯПТИ

Ана шунинг учун ҳам вилоят ҳокимининг фармойиши билан «тезкор гуруҳ» ташкил этилди

Гуруҳга вилоят ҳокимининг ўринбосари Муҳиддин Абдуллаев раҳбарлик қилмоқда. Унинг таркибида эса вилоят радиоси ва телевидениеси, газетаси, санитария-эпидемиология станцияси ва «Камолот» ёшлар жамғармасининг вилоят бўлими бошлиқлари, прокуратура ва ички ишлар идоралари масъул ходимлари бор.

«Тезкор гуруҳ» ўз фаолиятини Бандихон туманидан бошлади. Гап шундаки, бу туманда қаторасига бир неча йилдан бери режалар барбод бўлмоқда. Тезкор гуруҳ туман пахтазорларини айланиб, сафарбарликнинг жуда сустлигини, айрим хўжаликларда далалар мактаб ўқувчиларига қолиб кетганлигини, баъзилар эса эринмасдан молларини пахтазорда боқаётганлигини кўришди. Энг ачинарлиси шуки, пахтакорларга кўрсатилаётган савдо хизмати мутлақо талабга жавоб бермайди. Тўғрироғи, савдо дўконларида пахтакорларга таклиф қиладиган арзон ва сифатли молнинг ўзи йўқ!

Бандихон шундай туманки, ҳашарчиларсиз пахта теришаолмайди. Лекин афсуски, ҳашарчилар Бандихонда ўзларини худди ўз уйларидагидек ҳис этиша олмаяпти. Сабаби — таъминот, шароит ёмон. Айниқса, вояга етмаган, яъни ўн саккизга кирмаган ҳашарчиларни эҳтиёт қилиш лозимлиги «тезкор гуруҳ» томонидан қайта-қайта таъкидланди. Яна бир қизиқ гап шуки, ҳашарчиларнинг кўпчилиги болалар боғчаларига жойлаштирилмоқда. Аммо боғча болаларининг қаерга жойлаштирилгани билан на «тезкор гуруҳ»нинг на туман раҳбарларининг иши бўлмаяпти.

Қизириқ, Шеробод, Жарқўрғон, Термиз, Қумқўрғон туманларини ғалвирнинг тешигидан ўтказган «тезкор гуруҳ» пахта йиғим-теримида жуда кўп камчиликларни аниқлади, уларнинг бартараф этилишини таъминлади. Масалан, мавсум бошидан бери қолоқликни ҳеч кимга бермай келаётган Жарқўрғон туманида сафарбарликни ошириш учун деҳқон-тижорат бозори ёпилган. Аммо дарвоза қулфлангани билан Жарқўрғоннинг ҳамма кўчаси бозор бўлиб ётипти.

Худди бултургидек, бурноғи йилдагидек, кунлик суръат тобора пасайиб бормоқда. Чунки пахта териш машиналари жойидан силжигани йўқ. Силжиганлари ҳам жуда паст унум билан ишламоқда. Биринчидан, вилоятда ғўзанинг баргини сунъий тўктириш ғоят сифатсиз ва хафсаласизлик билан амалга оширилади. Иккинчидан, мавсумнинг охири кўриниб қолди-ю, сурхондарёлик механизаторлар эҳтиёт қисм, ғилдирак излаб юришипти. Пахтасининг пули нон-чойдан нарига ўтмаслигини биладиган ҳашарчилар билан эса катта манзилларга етиш қийин...

Ўз ҳашарчиларини жанубий туманларга юборган Узун, Сариосиё, Денов, Олтинсой, Шўрчи тумани пахтакорлари ўктам қадамлар билан марра сари яқинлашмоқдалар. Денов туманидаги Амир Темур номли жамоа хўжалиги пахтакорлари вилоятда биринчи бўлиб маррани эгаллашди. Улардан кейин эса Ўзбекистон қаҳрамони Иброҳим Файзуллаев раислик қилаётган Собир Раҳимов номли жамоа хўжалиги пахтакорлари 34 центнердан ҳосил олиб, режани бажардилар. Бу хўжаликда ҳосилдорликни 50 центнерга етказиш ҳаракати давом этмоқда. Чунки ғаллакорлар ҳам 50 центнерлик маррани забт этган эдилар.

Вилоятда карвонбошилик қилаётган Узун тумани пахтакорлари ҳам шиддат билан маррага яқинлашиб бормоқдалар. Б. Омонов, Ж. Эшмирзаев номли жамоа хўжаликларида режалар бажарилди.

Аммо, умуман олганда вилоят бўйича бултурги кўрсаткичлардан озгина бўлса ҳам илгарилаб кетишнинг иложи бўлмаяпти. Бултур эса, хабарингиз бор, сурхондарёликлар охирги ўн фоиз пахтани тайёрлаш учун бутун ноябрни сарфлашган, шунча оворагарчиликлардан сўнг ҳам режа барбод бўлган эди. «96» дан ҳам «95»нинг иси келмоқда.

Тожиддин РАЗЗОҚ,
«Халқ сўзи» мухбири.

АРҒАМЧИГА ҚИЛ ҚУВВАТ

Бир неча йилдирки, Асака тумани пахтакорлари республиканинг, вилоятнинг кўплаб хўжаликларига юқори ҳосил берувчи, толаси пишиқ ва чидамли, тезпишар навлар уруғини етказиб бермоқдалар. Бу йил улар асосий майдонларда «Фарғона — 3» навли пахта етиштирдилар.

Туман ҳокими Тилаволди Ёқубовнинг эътироф этишича, бу нав деҳқондан алоҳида эътибор талаб этади.

Шу боис пахтакорлар ерни экишга тайёрлашдан тортиб то теримга киришгунга қадар бўлган барча агротехник тадбирларни ўз вақтида ўтказдилар. Ҳосилнинг 75-80 фоизи пишиб етилгач, теримга тушилди. Арғамчига қил қувват деганларидек, пахтакорларга ота-оналари, ака ва опалари баҳоли қудрат ёрдам бердилар. Ҳар бир килограмм пахта учун икки сўмдан нақд пул бериб борилди. Буларнинг ҳаммаси терим суръатини ошириш, кунлик ўсишда юксак натижаларга эришиш имконини берди.

Биринчи теримдаёқ уруғлик пахта тайёрлаш йиллик режаси ортиғи билан уддаланди. 5813 ўрнига, 6330 тонна хомашё қабул пунктларига етказиб берилди. Эришилган бу муваффақиятда «Навбаҳор», «Шарқ ҳақиқати», «Янги ҳаёт» жамоа хўжаликлари деҳқонларининг ҳиссалари салмоқли бўлди.

Мавсум ўз илғорлари ва пешқадамларини ҳозирданоқ аниқлаб бераётир. «Навбаҳор» жамоа хўжалигининг Абдураҳим Умаров, Ғулом Ёқубов номли хўжаликдан Икромжон Абдуллаев, «Шарқ ҳақиқати»дан Собиржон Самадовлар етакчи бўлган бригадаларда йиллик режа 110-120 фоиздан ошиб кетди.

Асакаликлар бу йил илк бор 500 гектар майдонда плёнка остига чигит экишганди. Ҳосил сентябрнинг йигирмасига қолиб-қолмай, йиғиштириб олинди. Очиқ майдонлардаги пахтазорда эса шу кунларда икки хил манзаранинг гувоҳи бўлиш мумкин. Бир томонда даладаги ҳосилни ёғин-сочинга қолдирмай, йиғиштириб олиш учун қизғин кураш кетмоқда. Биринчи терим охирлаган пайкалларда бўлса ғўза баргини тўктириш мақсадида дефалиация ўтказилмоқда. Ҳосил чўғи йиллик режани бемалол 120 фоиздан ошириш мумкинлигини кўрсатиб турибди.

Биз Асака далаларида бўлганимизда боғ-роғларга, буғдой етиштириш учун ажратилган пайкалларга дон сепаётган ғаллакорларни ҳам қизғин иш устида учратдик.

Гектаридан 55,1 центнердан дон етиштирган ғаллакорлар 800 гектар боғлардаги дарахтлар оралиғига буғдой сочишди. Мавжуд пахтазорнинг учдан бир қисмига барака уруғи қадаш давом этмоқда.

Йиллик режани ортда қолдириб, мажбурият ҳисобига пахта топширишга киришган асакаликлар ҳосилдорликни гектар бошига 34 центнерданга етказишни мақсад қилиб қўйдилар. Янги довон ҳам уддаланишига шак-шубҳа йўқ.

О. ШОДМОНАЛИЕВ,
«Халқ сўзи» мухбири.

• Оддий одамлар орасида

ЭЛ БЕРГАН НОМ

ёки Лаллай ҳаётидан айрим қайдлар

Мабодо, сиз уймовутликлардан: «Қишлоғингизнинг энг машҳур одами ким?», деб сўрагудек бўлсангиз, улар ҳеч иккиланмасдан: «Лаллай», деб жавоб беришади.

«Лаллайнинг ўзи ким?», дея савол берсангиз, «Ҳа, энди уям худойдинг бир шўртумшуқ бандаси-да», деб қўя қолишади. Лаллай деганлари ёши олтмишни қоралаб қолган, оддийгина, ҳатто ниҳоятда одми одам. Лекин шунга қарамай, унинг номи тиллардан тушмайди. Одамлар ҳам қизиқ-да. Тўртта киши бир жойга йиғилиб қолиб, гап-гаштак қилса, суҳбат мавзуси ўз-ўзидан Лаллайга кўчади. У киши бошидан кечирган ажойиб-ғаройиб саргузаштлар, у ҳақда тўқилган латифалар гарчи, юзинчи бор такрор этилса-да, барибир улфатларга ҳузур бағишлайди. Баъзилар, агар Лаллай бўлмаганида биз кулги нималигини билмай ўтиб кетармидик, деб ҳазил қилишади.

Аслида, унинг исми — Дўстмурод. «Лаллай» эса лақаби, ҳамқишлоқларининг таъбири билан айтганда, тахаллуси бўлиб, «лалаймоқ» деган маънони англатади. Бу сифатни унга ким берганини билмадиму, аммо шу қадар урф бўлиб кетганки, одамлар асосан, «Лаллай», ҳурмат юзасидан эса «Лаллай бова», «Лаллай тоға», «Лаллай амаки» деб аташади.

Лаллай — кўнгли тоза, ҳалол, бола табиат ва баъзиларнинг айтишича жиндай... умуман, ажойиб одам. У қишин-ёзин бир хил — эскириб, ўнниқиб қолган, беҳисоб ямоқ тушган пахталик шим кийиб, ғози учиб, жуни тўкилиб кетган яғир телпакни бошига бостириб, увадаси чиқиб кетган эски гуппи чопоннинг белидан чилвир боғлаб юради. Ҳар қадам ташлаганида оёғидаги қирқ саккизинчи ўлчовли кирза этиги гурсиллаб, гўё ерни титратади. Қишлоқнинг оғир-енгил юмушида доимо камарбаста. Кимдир уй соладими, қудуқ қазадими ёки бошқа иш қиладими, барчасида енг шимариб, беминнат ёрдам қилади. Айтайлик, кейинги йигирма-ўттиз йил ичида қишлоқда қанча иморат тикланган бўлса, ҳаммасига унинг хизмати сингган. Одамларнинг таъриф беришларича, у киши қора меҳнатнинг «кўзини ўяди». Ўзиям, жуда қорувли, бақувват.

Бир гал у киши олис қишлоққа бориб, уч-тўртта қудуқ қазибди. Келишув бўйича энг сўнгги қудуқнинг сувини чиқаргач, ҳаммасининг ҳақини бир йўла олиши керак экан. Ўн-ўн беш кунлик машаққатли меҳнати натижаси ўлароқ, охирги қудуқдан ҳам сув чиқибди. У ишини тугатиб, энди юқорига чиқаман, деб турганида, қудуқ эгаларининг кўнглига ёмон ният дорибди. Улар Лаллайнинг устидан тупроқ ташлай бошлашибди.

— Пастга тупроқ тушаяпти, қудуқнинг кўзи бекилиб, суви қуриб қолиши мумкин, — дея овоз берибди ҳеч нарсадан хабарсиз Лаллай.

— Эй, аҳмоқ, сенинг ажалинг шу ерда экан, — дея дағдаға қилишибди юқоридагилар унга жавобан. — Калимангни қайтариб ол. Устингдан тупроқ бостириб, текислаб юборамиз.

Лаллай бундай кутилмаган ҳаракатдан қўрқиб кетибди. Уйида йўлига кўз тикиб ўтирган болабақралари кўз олдига келибди. Улар энди сағир қолишадиган бўлди-да, деган надоматли ўй кечибди ҳаёлидан.

— Жон акалар, бундай қилманглар, — дея ёлвора бошлабди у. — Нима юмушларинг бўлса, текинга қилиб берай, фақат мени тирик мозор қилманглар. Ахир, сизларга нима ёмонлик қилдим?!

— Бир шартимиз бор, шунга рози бўлсанг, жонинг омон қолиши мумкин, — дейишибди тепадаги ситамгарлар.

Уларнинг қутқули овозлари қудуқ тубида янаям ваҳимали эшитиларкан. Бу товушдан ажал нафасини туйган Лаллай юқоридаги гапдан сўнг ёш боладай суюнибди.

— Битта тугул, мингта шартларинг бўлсаям розиман. Фақат шу жаҳаннам қаъридан соғ-омон қутулиб олсам бўлди, — деб қичқирибди у.

— Шартимиз шуки, қазган қудуқларинг учун биздан бир тийин ҳам ҳақ талаб қилмайсан.

Лаллай улардан дурустгина ақча олиши керак экан. Бу пулга болаларига бир сидра кийим-кечак олиб, рўзғорнинг кам-кўстларини бутлашни режалаган экан...

— Майли, пулларинг бошларингдан қолсин. Мени қўйиб юборсанглар бўлди! — дея аламли нола қилибди у.

«Жаҳаннам қаъри»дан эсон-омон чиқиб олгач, Лаллай олди-ортига қарамай, лўкиллаганча қочиб қолибди. Ҳатто ҳовлиққанидан неча йиллик қадрдони бўлмиш машҳур кетмонини олиш ҳам эсига келмабди. Кейинчалик ҳайф кетган кетмонини эслаб, кўп афсусланибди. Кимдир, шунча ичинг ачиётган бўлса, бир куни эринмасдан бориб, кетмонингни олиб кел, дея маслаҳат қилибди. Аммо Лаллай: «У қишлоқда уч-тўртта икки оёқли, одамсифат кучуклар яшайди. Улар менинг кетмонимнинг сопидан тутиб, ҳаром қилганлари тайин. Мен ҳаромдан ҳазар қиламан, амаки», дея жавоб қилибди. Унча-мунча ўзини донишманд санаб юрганлар ҳам унинг бу гапидан ҳалигача ҳайрон қолиб юришади...

Менинг тахминимча, Дўстмурод ака анча... замонавий ва тушунган одам, мисол учун, у киши ўзи киймаса-да, аммо хотинини қўғирчоқдек ясантириб қўяди. Янги чиққан энг ноёб, қимматбаҳо кўйлакларни ҳам қишлоқ аёллари орасида биринчи бўлиб унинг хотини кияди. Бу борада ҳатто раису амалдорларнинг аёллари ҳам ора йўлда қолиб кетади. Тўй-ҳашамларда шода-шода қимматбаҳо тақинчоқларни тақиб, энг асл буюмларни кийиб олган янгамиз ҳамиша уйнинг тўрида хотин-халажни оғзига қаратиб, давранинг гули бўлиб ўтирармиш. Шу аёл Лаллайнинг хотини эканини биринчи марта эшитган аёллар... бу гапга ишонишмаскан. Аслида, бундан заррача ажабланишга ўрин йўқ. Ўз жуфти ҳалолини бошига кўтариб юришга ҳам тайёр бўлган Лаллайнинг бақувват билаклари олдида арзимаган тақинчоғу матоҳлар нима бўпти?

Лаллай катта-ю, кичикни амаки деб, «сиз»лаб гапиради. Шу чоққача бировга қаттиқ гапириб, кўнглини ранжитганини ҳеч ким эслай олмайди. Унинг тўпори бир фалсафаси бор: одамларга яхшилик қилиб яшаш. Бирор жойда ўрни келиб қолса, ҳамсуҳбатига: «Э, амаки, ҳозир одамлар ёмон бўп кетди. Бир пайтлар қандай яхши эди-я...», деб гапириб қолади. Албатта, ҳеч ким унинг сўзларини эътибор билан тингламайди ва жиддий қабул қилмайди. Кимдир азбаройи унинг кўнгли учунгина фикрини маъқуллаб қўйса, бошқа бир далли-ғуллироғи: «А, ўлмабсан-да, сендай «кайвони», элнинг ташвиши сенга қолдими?», деб койиб беради. Бироқ Лаллай бундан заррача ҳафа бўлмайди, аксинча, беозоргина кулиб қўя қолади.

Элнинг орасида ҳалол ризқини териб еб юрган Дўстмурод ака, мен ҳам тўй қилиб, халққа дастурхон ёзсам, дея орзу қилиб юрар экан. Ниҳоят, нияти ушалди: Бурноғи йили у киши тўнғич ўғлининг «бошини икки қилди». Унинг тўйида ош ейиш бизга ҳам насиб этди. Мен ўшанда тўй эгасининг ҳолатига эътибор бердим. У гуппи чопонини кийиб, белини чилвир билан боғлаган, бошига ғози ўчган яғир телпагини бостирганча, елиб-югуриб юрарди. Бир қарасангиз, самоварнинг тагига ўт ёқади, бир қарасангиз ош дамланаётган қозон учун тезак ташийди...

Бир пайт гиргиттон бўлиб юрган Лаллайни уй олдидаги сўрида ўтирган қариялар олдига чорлашди. Чоллар унга нималарнидир ўқтиришди. У, маъқул, дегандек бош ирғаб уйга кириб кетди. Бироздан сўнг яна ташқарилади. Ай, сиз бизнинг Лаллай амакини шу пайт бир кўрсангиз эди... Бир ўзбек бўлса шунча бўлар-да. У бошига чўғдек дўппи қўндирган, баркут тўн кийиб, белини шойи белбоғ билан боғлаб олибди. Оёқдаги хиром этик ҳар қадам ташлаганида ғарч-ғурч қилади. Ўзиям, шоп мўйловини бураб, шунақа ғоз юриш қилиб келаяптики, савлатидан от ҳуркади. Гўё мўъжиза юз бериб, Лаллай амаки бир зумда бутунлай бошқа одамга айланганди. У виқор билан бирбир босиб, тўкин дастурхон теграсида ўтирган меҳмонлар олдига келди.

— Дастурхонимиздан камчилик йўқма, амакилар, — деди илжайиб. Сўнг тўй хизматини қилиб юрган йигитларга юзланиб, менимча, умрида илк бор буйруқ берди. — Мана бу ерга шўрвадан яна олиб келинглар. Ошпазга айтинглар, половниям тезлатсин. Меҳмонларга емоқ-ичмоқдан қарашинглар.

— Э, бор экансиз-ку, Лаллай бова. Мана бу туриш бошқача, — деди даврадагилардан бири. Ёнидаги киши унинг биқинидан чимчилади.

— Лаллай дема, Дўстмурод бова дегин, — дея дашном берди у. Дўстмурод ака бу гапни эшитди.

— Қўяверинг, амаки, — дея кулди у. — Эл берган ном-да. Бизга шуниси дуруст.

— Тўй қуллуқ бўлсин, Лаллай амаки, — дея қутладим мен.

У киши ихлос билан: «Қуллуқ, амаки», деди.

Шу чоғда Лаллай амакининг чеҳраси қувончдан ёришиб кетган эди...

Ғафур ШЕРМУҲАММАД,
«Халқ сўзи» мухбири.

• «КАМОЛОТ» ЖАМҒАРМАСИНИНГ ТАШАББУСИ

ҚИШЛОҚДА — «БИЗНЕС-ИНКУБАТОР»

Қишлоқ инфраструктурасини шакллантириш, бу ерда кичик ва ўрта бизнесни ривожлантириш, уларни тайёр маҳсулотлар ишлаб чиқарадиган янги технологиялар билан таъминлаш, ёшлар учун иш ўринлари ташкил этишда «Бизнес-инкубатор»ларнинг роли, шубҳасиз, катта.

Лекин ҳозирча бундай фаолият турлари кўплаб катта шаҳарларда йўлга қўйилган бўлса-да, қишлоқларда ташкил этилмаган эди. Шу боис Ўзбекистон Республикаси ёшларининг «Камолот» жамғармаси бошқаруви тажриба тариқасида Шаҳрисабзда «Бизнес-инкубатор»ни очиш ташаббуси билан чиқди. Ушбу лойиҳанинг инновацион-технологик ва ташкилий томонлари — қурилиш ишларини олиб бориш, зарур жиҳозлар, асбоб-ускуналар ва мутахассис-олимлар билан таъминлаш вазифасини ҳам шу жамғарма ўз зиммасига олди. Ўзбекистон Республикаси Давлат мулкини бошқариш қўмитаси, «Бизнес-фонд» бўлимлари уни молиявий жиҳатдан қўллаб-қувватламоқдалар.

«Бизнес-инкубатор»нинг тақдимномаси соҳибқирон Амир Темур таваллудининг 660 йиллиги нишонланадиган кунда бўлиб ўтади.

Л. ТАНГРИЕВ.

Ўзбекистон Республикаси Мелиорация ва сув хўжалиги вазирлиги сув хўжалиги фахрийси, Жиззах вилоят сув хўжалиги бирлашмасининг собиқ бошлиғи

Анвар Галимович
СОБИРОВнинг

вафот этганлиги муносабати билан марҳумнинг оиласига ва яқинларига чуқур ҳамдардлик изҳор қилади.

PETROLEX PETROLEX PETROLEX

ШВЕЙЦАРИЯ КОМПАНИЯСИ
PETROLEX
А-80 БЕНЗИНИ
15 сўм
СИФАТЛИ — ЕВРОПАГА ХОС
ФАРҒОНА ВОДИЙСИ
1-АЁҚТ — Қўқон ш. (Янги бозор).
40-АЁҚТ — Ёзёвон қўрғони (ДАН пости ёнида)
41-АЁҚТ — Қапчуғай қўрғони (ДАН пости ёнида).
42-АЁҚТ — Файзобод қўрғони Олтиариқ тумани.
43-АЁҚТ — Олтиариқ тумани.
48-АЁҚТ — Риштон тумани.
49А-АЁҚТ — Марғилон. Тошлоқ тумани.
55-АЁҚТ — Фарғона. Фрунзе мавзеси (теннис кортлари ёнида)
96А-АЁҚТ — Косонсой шаҳри.

"ОМОН" СУПЕРМАРКЕТИГА МАРҲАМАТ ҚИЛИНГ!

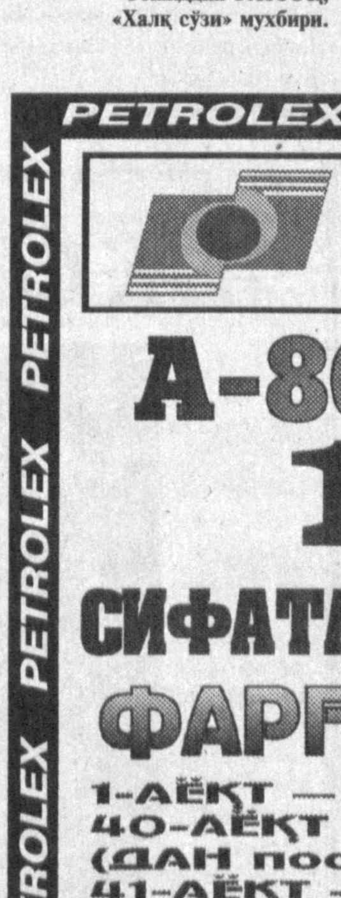

Фақат бизнинг магазинимизда Ғарбий Европадан келтирилган ўта сифатли, арзон нархларда 2000 дан кўп ассортиментли қандолат маҳсулотлари, сут ва гўшт маҳсулотлари, турли хил консервалар, парфюмерия ва уйда ишлатиладиган кимё маҳсулотлари сизга мунтазир бўлади.

Биз сизлар учун ҳафтанинг ҳар бир кунида соат 9.00 дан 20.00 гача ишлаймиз.

Қуйидаги мутахассисларни доимий ишга қабул қилиб оламиз. Тижорат структураларида тажрибаси бор бухгалтерларни, товароведларни, кассирларни, сотувчиларни ва шунингдек ЭҲМ машиналарида яхши ишлайдиган программистларни.

Бизнинг манзил: Тошкент шаҳри, Навоий кўчаси, Савдо расталари, Ҳамза театрининг қаршисида. Телефон: (3712) 44-76-82.

• Миллий ғурур

ВАТАН ҚАЛБИМИЗДАДИР

Ватан туйғуси ҳар бир фидойи фуқаро учун азиз ва қадрдон. Шу боис, Ватан туйғуси бугун барчамизнинг руҳимизда тўла мавжланмоқда, шу Ватан фарзанди эканлигимиздан фахрланаяпмиз.

Бугунги тарихий кунларда ўз қадриятларимизни тиклаяпмиз, Ўзбекистон бўлиб оламга кўз очаяпмиз, тенглар орасида тенгмиз.

Мен институтни Москвада битирдим. Бобом анча қариб қолган бўлишига қарамасдан, мени ҳар сафар кузатаётганида «Яхши ўқигин, фақат дарсларга тикилиб қолмасдан, имкониятлардан ҳам кенг фойдалангин, Московни ўзимиз ҳам «кўриб» келганмиз», дерди. Чиндан ҳам бобом «қулоқ» қилиниб ва бошқа «айблари» учун бир неча бор сургун қилинган, Москов метросини кўрган, ватанимизнинг кўплаб осори-атиқалари ўша ерга олиб кетилганини биларди.

Шаҳар мени эрта тонгда рангсиз, тун кўриниши билан кутиб олди. Биз учун ватан — СССР пойтахти эди, гарчи турли миллат фарзандлари эсак-да, биз у ерда барибир келгинди эдик. Мен ўз Ватаним қадрини кутубхоналардан топардим, юртимдан олиб кетилган китоблар устида ўтириб йиғлардим, уларнинг баъзиларини менга бермаганларида жанжаллар ҳам кўтарар эдим.

Мана, ниҳоят, она-Ватанимизнинг беш йиллик тўйини ҳам ўтказдик. Бир асрдан ортиқ давом этган қарамлик, мутеликка чек қўйилди. Ватан ўз номи билан қалбимиздан жой олди.

Ватанимиз жаҳон миқёсида танилди. Биз энди ҳақиқий буюк Ватан фарзанди эканимизни англаб етмоғимиз керак. Шундагина ҳар биримизнинг қалбимиздаги Ватан — Ўзбекистон сўзи янада юксаклашади. Ўзбеклик туйғуси эса буюк боболарнинг ворислари эканимизни эслатиб туради.

Бугун Ўзбекистон дунёнинг автомобиль ишлаб чиқарадиган 28 давлати қаторига қўшилди. Ўзбекнинг ўз «Нексия»си, «Дамас»и ва «Тико»си бор. Пахтасини ва олтинини дунё бозорларида ўзи сотади. Ғалла мустақиллигига эришиш кечагина бизни боқиманда деганларнинг овозини бутунлай ўчирди. Мана шулар кўнглимни ҳам, бўйимни ҳам ўстираяпти.

Ўзбек бойиса, қурилиш қилади, дейилгани айни ҳақиқат. Биргина Тошкентда кўплаб гўзал иншоотлар қад ростлади. Яқинда Самарқандда бўлганимда Бибихоним мажмуини кўриб, кўзларимга ёш келди. Беихтиёр бобом айтиб берган воқеалар ёдимга тушиб, қалбимда Ватан туйғусини тарбиялагани учун руҳига тиловатлар қилдим. Боболаримиздан мерос қолган Ватан туйғусини келгуси авлод қалбига сингдириш бизнинг бурчимиздир. Шундагина авлодлар ва аждодлар силсиласи узилмайди.

Маҳмуд ЙЎЛДОШЕВ.

• Амир Темур таваллудининг 660 йиллигига

УНУТИЛГАН... ЁДГОРЛИКЛАР

Бобокалонимизнинг ер ости йўли ҳақида бир мулоҳаза

Шоҳизиндани зиёрат қилган киши асрлар сирини ўзида яширган уч салобатли дарвозадан ўтиб, Қусам ибн Аббос қабри олдидаги ибодатхонага киради ва ўнг бурчакдаги сирли чуқурга кўзи тушади. Бу ердагилар уни «Шаҳрисабзга борадиган ер ости йўли» деб тушунтирадилар.

30-йилларнинг ўрталари эди. Мен мазкур йўл, умуман, ер ости йўллари ҳақида бирор маълумот топиш ниятида тарихий манбаларни варақлай бошладим. Изланишларим самара бермагач, зукко қарияларга мурожаат қилдим. Уларнинг ҳикоя қилишларича, мазкур йўл бобокалонимиз Темур Кўрагон томонидан бино қилинган бўлиб, Тепакўрғондан, аниқроғи, ундаги ҳозир беному нишон йўқолган беназир Кўксаройдан бошланади ва нафақат Шоҳизинда, балки Гўримир, Шаҳрисабз ва бошқа томонларга ҳам боради. У ҳарбий мақсадларда қурилгани учун ниҳоятда сир тутилган ва бинобарин, у ҳақда темурийлар даврига оид тарихий манбаларда ҳеч қандай маълумот йўқ.

Ривоятларда келтирилишича, бир вақтлар Гўримирнинг баланд деворлари ва мустаҳкам дарвозаси бўлган. Кўксарой, Расадхона каби иншоотлар хароб этилганда, унинг ҳам деворлари бузиб ташланган ва дарвозаси олиб қўйилган. Ер ости йўллари атайин улуғ кишилар мақбараси ёнидан чиқарилиб, усту ёнлари мармар тошлар билан ўраб қўйилган ва зиёратчиларга улуғ кишиларга яқин мўътабар бир зотнинг мозорини эслатган. Булар ҳаммаси ер ости йўлларининг номаълумлигию бехавотирлигини таъминлаган. Кейинги асрларда ер ости йўлларига ҳам эътибор қилинмаган ва уларнинг оғзидаги мармар тошлар ташиб кетилган. Бундай қизиқарли ривояту ҳикоятлар менда бобокалонимиз ер ости йўлини кўриш ва бу борадаги маълумотларни тўплаб, бирор нарса ёзиш иштиёқини туғдирди.

Ҳамкасбларимнинг айтишларича, урушдан кейин Тепакўрғон қазилиб, ер ости йўлининг кириш қисми топилади, аммо орадан маълум вақт ўтгач, йўлнинг оғзи маҳкамлаб ташланади ва бу ҳақда ҳеч қаерда, ҳеч қандай маълумот эълон қилинмайди. Бошда ер ости йўлининг топилганидан ҳамма жуда суюнади ва топилма атрофи рангин тошлар билан безатилиб, кўркам бир манзара касб этади. Аммо кейинчалик ана шундай бебаҳо тарихий маскан батамом унутилади ва ахлатхонага, ҳеч кимга кераксиз ташландиқ бир ерга айланиб қолади.

Бундан бир неча йил аввал А. Навоий номидаги Самарқанд Давлат университети ихтисослашган кимё лабораториясининг тадбиркор раҳбари, истеъдодли ихтирочи Шавкат Соҳибий Самарқанд суперфосфат заводи маъмурияти шу корхона ҳудудида ер ости омбори қуриш ишларини бошлаганида ер ости йўли чиққанини сўзлаб берган эди. Унинг айтишича, йўл Шаҳрисабз томон борар эди.

Гўримир яқинида яшовчи Абдуҳамид буванинг ҳикоя қилишича, у 30-йиллар ўрталарида ўсмир ўртоқлари билан Гўримир ёнидаги ер ости йўлига бир неча бор кирган, баъзан 15-20 метр нарига бориб, йўлнинг ўпирилиб тушган жойларигача кўрган. Урушдан сўнг эса йўлнинг кириш қисми устида бино қурилиб, йўлнинг оғзи бекитиб ташланган.

Яқинда яна соҳибқирон қабрини зиёрат қилишга бордим. Қурувчилар бобокалонимиз тўйи муносабати билан ер ости йўли атрофини таъмирлаш билан банд. Уларнинг баъзилари муҳандиснинг фикрига суяниб, бу ерда ер ости йўли эмас, балки «ўликни ювадиган махсус хона» бўлганини ва уни таъмирлаганларини гапирсалар, баъзилари бу ерда ер ости йўли эмас, балки қор-ёмғир сувлари оқадиган канализацион ариқ бўлганини айтдилар. Бироқ мазкур хона ёнидаги оғзи ёпиқ ер ости йўли ҳақида ҳеч қандай дея олмадилар. Бу ерда шуни эслатиб ўтиш лозимки, ўлик, миллий одатларимизга мувофиқ, қабр ёнида эмас, марҳумнинг уйида ювилган. Бизнинг фикримизча, муҳандис негадир ер ости йўлининг бир қисмини ўлик ювадиган хонага айлантириб, ер ости йўлини яширмоқчи бўлган.

Бундан 4-5 йил муқаддам Жоме масжиди ва Бибихоним мадрасаси орасидаги трикотаж фабрикасининг собиқ қоровули шу ҳудудидаги ошхона ёни қазилганда ер ости йўли чиққанини, сўнг «яна гап тегмасин» деб чуқурни кўмиб ташлаганларини гапириб берган эди. Яқинда у ерга бордим. Бибихоним мадрасаси ҳудудида ҳам таъмирлаш ишлари жадал бормоқда. Текисланган ошхона биноси ичидаги крандан шариллаб сув оқиб, тўғри ер остига кириб бормоқда. Ернинг чўккан йўналишларига қараб, ер ости йўли нафақат Шоҳизинда, балки Жоме масжиди ва Бибихоним мадрасаси томон ўтган бўлиши мумкин, деган хаёлга бордим.

80-йилларнинг охирларида Тепақўрғонда ҳинд бинокорлари томонидан катта меҳмонхона қуриладиган бўлди. Шунда вилоят газетаси тарихий масканни ортиқ бузмаслик, уни қадимий қўриқхона тарзида асраш, меҳмонхонани шаҳарнинг бошқа бир ерида қуриш ҳақида бонг урди. Ушбу сатрлар муаллифи ҳам «Сайқалга путур етказмайлик», «Не разрушать исторический облик Самарканда» номли мақолаларини эълон қилди. Бироқ газеталар овозига ҳам, жамоатчилик фикрига ҳам қулоқ солмадилар. Орадан кўп вақт ўтмай, меҳмонхона пойдеворини қазиётган экскаваторлар ер остидаги қимматли буюмлар сақланган тарихий бинони ва ер ости йўлининг бир қисмини бузганлиги ҳақида нохуш хабар тарқалди, Бордим. Атрофи ўралган қурилиш майдонини автомат кўтарган ҳинд соқчиси қўриқлар эди. У менинг илтимосимни тушунди ва бош чайқаб, кириш мумкин эмаслигини билдирди. Пастқам бир ердан майдонга кирдим. Соқчининг таҳдидига қарамай, ер қазиётган экскаваторлар томон юрдим. Муҳандис билан гаплашиб, ер ости йўлини кўрмоқчилигимни билдирдим. Йўл анча юқорида эди. Бир амаллаб чиқиб олдим. Дастлаб рўпарадаги вилоят театри биносига қараб, йўлнинг бузилган ўрнини тахминан белгиладим. Сўнг «Ё, Соҳибқирон!» дея йўл ичига кирдим ва ҳайратдан лол қолдим, қурилганига 600 йил бўлибди-ю, у ҳамон кеча қурилгандай яп-янги, кўркам ва жозибали эди. Ҳамма томони тўрт бурчакли силлиқ, қизғиш пишиқ ғиштдан ясалган, бўйи тахминан 2, эни бир ярим, устию остки юрадиган қисми ярим метр келадиган олти бурчакли бу йўлдан пиёда йўловчи боши тегмай, икки томонига юк ортилган от уринмай, бемалол юра олади. Муайян масофада тепасида ҳаво алмашадиган туйнуклари бўлган, қаршидан келаётган уловни кутиб турадиган, бўйи ва эни 2, кенглиги 5 метр келадиган бекатчалар мавжуд.

Йўлни диққат билан кузатар эканман, эҳтиёткор бобокалонимизнинг нозик таъби, юксак диди ва улуғвор қиёфаси, ҳар қандай иншоотни оддий қурилиш эмас, балки бебаҳо мумтоз санъат асари даражасида ишлашни талаб қилиши, касбини мукаммал эгаллаганларни рағбатлантириб, кўзбўямачилик билан халқ бойлигини кўкка совирганларни жазолаши кўз олдимда намоён бўлди. Йўлдан катта мамнуният, ғурур ва ифтихор билан чиқдим. Шу тарзда менинг катта бир орзуим ушалди: бобокалонимизнинг ер ости йўлини ўз кўзим билан кўриб, унинг борлигига тўла ишондим. Аммо «юртдошларим ҳам уни кўра олармикинлар, йўлнинг гўзаллигидан баҳраманд бўлиш ва фахрланиш уларга ҳам насиб бўлармикин, нега у ҳалигача таъмирланиб, халққа кўрсатилмайди?» деган саволлар миямни чулғаб олди ва ўшанда дунёнинг қарама-қарши қутбларга бўлингани, уруш хавфининг мавжудлиги бунга йўл қўймаётган бўлса керак, деб ўйладим. Мана, Худога беҳад ҳамду сано ва шукроналар бўлсинки, дунё тубдан ўзгарди. Совет империяси тугатилиб, халқлар ядро уруши хавфидан қутулиб, тинч ва осуда яшамоқдалар. Бундан ташқари, қизил империя 71 йил давомида бой маданий меросимизни юзага чиқармай камситди ва бунинг учун ҳар хил йўллар, сабабу баҳоналар ишлатди. Хўп, совет даврида ер ости йўлини юзага чиқармаслик учун асос бор эди, деб айтайлик. Ҳозир-чи? Энди бу тўғрида гап-сўз бўлиши мумкин эмас. Энди эскича қарашлардан батамом воз кечиб, фақат янгича ўйлаш, ишлаш ва яшаш керак бўлади. Миллий истиқлол мафкураси шуни талаб қилади.

Бобокалонимиз тўйи тобора яқинлашмоқда. Аммо йўлнинг Тепақўрғондаги кириш, Гўримир ва Шоҳизиндадаги чиқиш қисмларини таъмирлаш ва уларни чиройли электр чироқлари билан жиҳозлаш учун кўп маблағ ҳам, кўп вақт ҳам талаб қилинмайди...

Муҳаммаджон МАҲМУД,
А. Навоий номидаги СамДУ доценти,
Ўзбекистонда хизмат кўрсатган халқ таълими ходими.

«ПАХТАКОР» МУХЛИСЛАРИ ИШОНЧИНИ ОҚЛАДИ

Футбол бўйича мамлакат бешинчи чемпионати охирлашган сайин унга бўлган қизиқиш тобора ортиб бораяпти. Маълум сабабларга кўра кечиктирилган ва кеча ўтказилган «Пахтакор» — «Навбаҳор», МҲСК — «Нефтчи» учрашувларининг юқори савияда ўтиши футболсеварлар ўртасидаги «Ким чемпион бўлади?» деган баҳс-мунозарани янада авж олдириб юборди.

Айниқса, «Пахтакор» — «Навбаҳор» учрашуви қизиқарлилиги, муросасизлиги, ажойиб комбинацияларга бойлиги, бири-биридан чиройли голлар киритилганлиги билан мавсумнинг энг яхши ўйинлари қаторидан ўрин олди. Йил давомида ўз мухлисларини ранжитиб келган «Пахтакор», ниҳоят, чиройли ўйин намойиш этиб, ўзини оқлади. Аввалига Равшан Бозоров тўпни «жонли девор» ошириб «Навбаҳор» дарвозасига йўллади. Иккинчи бўлимда ҳимоячилар хатосидан фойдаланган Равшан иккинчи гол муаллифи бўлди. Орадан беш дақиқа ўтмай, ҳаводан келаётган тўпни тўхтатмай «Навбаҳор» дарвозасига йўллаган Собир Ходиевнинг голи эса ҳақиқий профессионалларга хос бўлди ва уни мавсумнинг энг чиройли голи, дейиш мумкин. Учрашув тугашига беш дақиқа қолганда Фарҳод Магомедов ҳам «жонли девор» ошириб, ажойиб гол киритди, бироқ бу «Навбаҳор»нинг учрашувдаги ягона голи эди.

Пешқадамнинг мағлубиятидан «Нефтчи» жамоаси унумли фойдаланди. Гарчи фарғоналиклар МҲСК билан учрашувнинг биринчи бўлимида 2:0 ҳисобида имкониятни бой берган бўлса-да, иккинчи бўлимда бундан икки йил олдингидек чиройли, комбинацияли ўйинлар кўрсатиб, учрашувни 2:3 ҳисобида ўз фойдаларига ҳал қилишди. Айтиш жоизки, гарчи «Навбаҳор» ва «Нефтчи» жамоалари ўртасида уч очко фарқ бўлса-да, ҳар икки жамоа чемпионлик учун деярли тенг имкониятга эга.

Расул ЭРМУҲАММАД,
«Халқ сўзи» мухбири.

11 ОКТЯБРГАЧА БЎЛГАН ВАЗИЯТ

	Ў	Ю	Д	М	Т-Н	О
1. «Навбаҳор»	**25**	**20**	**3**	**2**	**73-18**	**63**
2. «Нефтчи»	**25**	**19**	**3**	**3**	**55-28**	**60**
3. МҲСК	**25**	**14**	**7**	**4**	**65-33**	**49**
4. «Нурафшон»	25	14	5	6	49-25	47
5. «Пахтакор»	25	14	3	8	44-23	45
6. «Дўстлик»	25	13	4	8	40-29	43
7. «Атласчи»	25	11	3	11	40-47	36
8. «Трактор»	25	10	5	10	41-39	35
9. «Янгиер»	25	9	2	14	40-47	29
10. «Наврўз»	25	7	8	10	35-45	29
11. «Динамо» (С)	25	9	0	16	30-39	27
12. «Сўғдиёна»	25	8	3	14	36-49	27
13. «Косонсой»	25	7	3	15	27-54	24
14. «Машъал»	25	6	4	15	20-51	22
15. «Динамо» (У)	**25**	**5**	**3**	**17**	**22-53**	**18**
16. АСК	**25**	**4**	**4**	**17**	**22-59**	**16**

ТЎРА СУЛАЙМОН.

ЖОН ФИДО ҚИЛСА АРЗИР ЖАННАТ МАКОНИМ МЕНИНГ

ФАХРИЯ

Шарқ сурмайи алвон ранг — Ўзбекистон тонги бу.
Соат саси жаранглар — қутлуғ Тошкент бонги бу.
Ўз пойтахти, ўз туғи, ўз туғроси мангу бу
Тунлари тонгдан тиниқ ўзбекистоним менинг.

Чиройда тонг юлдузи билан ёнма-ён ўлка,
Ҳар бир тамал тошининг ўзи бир достон ўлка,
Кечмиши, кечирмиши дунёга аён ўлка,
Жон фидо қилса арзир жаннат маконим менинг.

Боболаримиз хоки-поки шу тупроқ-тошда,
Орзу, умид, руҳлари акс этади Қуёшда,
Насабимиз, наслимиз билинар бир қарашда,
Бир ушалиб, ушалмай келган армоним менинг.

Сен муқаддас бешигим, онам, она тилимсан,
Ўз айтар қўшиғимсан, эртам, эзгулигимсан.
Мен сенингсиз яшалмам, кўкдай мангулигимсан,
Боладай кўзга яқин сир, зарафшоним менинг.

Тупроғи олтинга тенг бу элда нон ўртада,
Елкадошлари билан катта хирмон ўртада,
Тўй-томоша, ҳамият, орзу, армон ўртада,
Қаторда ўз ўрни бор алп-паҳлавоним менинг.

Дарёлар сувга сероб — тоғларинг қорли бўлсин,
Эрта кунинг яна ҳам боғли, баҳорли бўлсин,
Умринг безавол, боқий, ишинг барорли бўлсин,
Яшариб, яшнаётган ўзбекистоним менинг.

АЙЛАНИБ

Ин айланиб яшар майна, қарчиғай осмон айланиб,
Қузғун ўлжа илинжинда, бўз тўрғай сайхон айланиб,
Тустовуқ тўқай ичинда, қорақуш зиндон айланиб,
Қарқара изғир қонсираб теграңгда пинҳон айланиб,
Тун-оқшом кезар бойўғли ёмондин-ёмон айланиб,
Қон тўкилган ерга келмас андалиб бўстон айланиб,
Саъва чаман ичра, қумри настарин, райҳон айланиб,
Турна парвоз этиб кўкда, қирғовул ёбон айланиб,
Қалдирғоч келса эшик оч, юрмасин илон айланиб,
Хушхабар элтар кабутар эл аро омон айланиб,
Бахт қуши топмиш қўналға шонли Туркистон айланиб —
Ўз ҳолига келмиш Турон замондин-замон айланиб,
Ҳазрати Хизр юрибди ҳур Ўзбекистон айланиб.
Туғросига қўнмиш Ҳумо мустаҳкам қўрғон айланиб,
Чор атрофга зоғ йўлатмас Семруғ девон айланиб,
Соҳибқирон руҳи шодмон иззатли Ҳоқон айланиб.

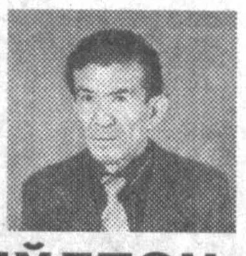

ЧЎЛПОН

Замира СУЮНОВАга

Мўъжизадир Ой бирла Қуёш,
Мен шунчаки ёруғ юлдузман.
Эшитгансиз ҳикоятимни,
Ердан кўкка чиққан бир қизман.

Забт этолмас манзил — маъвомни
Ҳоқонларнинг битмас давлати.
Ҳоқон надир, ҳатто ҳазрати
Сўлаймоннинг куч-салтанати.

Ерда — кўкда тенги топилмас
Коинотнинг маъбудасиман.
Севмоқликнинг, севилмоқликнинг
Ибтидоси, интиҳосиман.

Борлиқ юлдуз мендай мунаввар,
Бўлганида ёрқин менчалик;
Ишқ тангриси саналиб минбаъд
Тилга тушмас эдим бунчалик.

Ойдан нари, кундан бериман,
Йироқмасман элдан унчалик,
Элас-элас кўзга кўринар,
Ҳам кўринмас юлдузларчалик.

Майли ҳавас, ҳасад қилса ҳам,
Саломларим бўлсин барига,
Етти иқлим, тўққиз фалакда
Ўрни йўқ ҳам ўрни борига.

Ҳақ шаънига холис санолар
Ўқиганда тонг-саҳарлари,
Балки мендан минг бора юксак
Бўлар эрди эътиборлари.

Зулуматдин адашганларнинг
Ўз йўлига солганда бари,
Балким мендин баланд бўларди
Аларнинг ҳам мартабалари!

ГЕНРИХ БЁЛЛ БИЛАН ТАНИШУВ

Ўзбекистонда Германия Федератив Республикаси маданият ҳафталиги давом этмоқда. Алишер Навоий номидаги республика давлат кутубхонасида машҳур немис ёзувчиси, Нобель мукофоти лауреати Генрих Бёллнинг ҳаёти ва ижоди ҳақида ҳикоя қилувчи плакатлар кўргазмаси очилди.

Генрих Бёлл ҳаёт чоғидаёқ урушдан кейинги давр немис мумтоз адабиёти вакиллари қаторидан ўрин олган эди. Терроризмга, қуролланиш пойгасини авж олдиришга қарши кураш, инсон ҳуқуқларини ҳимоя қилиш адиб ижодининг асосий мавзуи бўлди. Кўргазмада Генрих Бёллнинг Кёлндаги архиви тақдим этган қирққа яқин плакат ёзувчи шахсияти ва дунёқарашининг шаклланиши ҳамда унинг бой адабий мероси ҳақида ҳикоя қилади.

Жаноб фермерлар ва хўжалик раҳбарлари!

Дунёда юқори маҳсулдор голланд асл зотли, наслли буқаларини "Ким ошди" савдосида харид қилиш имкониятига эга бўлдингиз!

"Ким ошди" савдоси Олмалиқ тоғ-металлургия комбинатининг ёрдамчи хўжалигида 1996 йил 20 октябрь куни ўтказилади.

(8-371-61) 5-12-44 (Олмалиқ шаҳри),
(8-371-2) 55-59-91 (Тошкент шаҳри).

"Ўзчорвавасл" бирлашмаси.

АЖОЙИБ ОЛАМ **SAMSUNG**

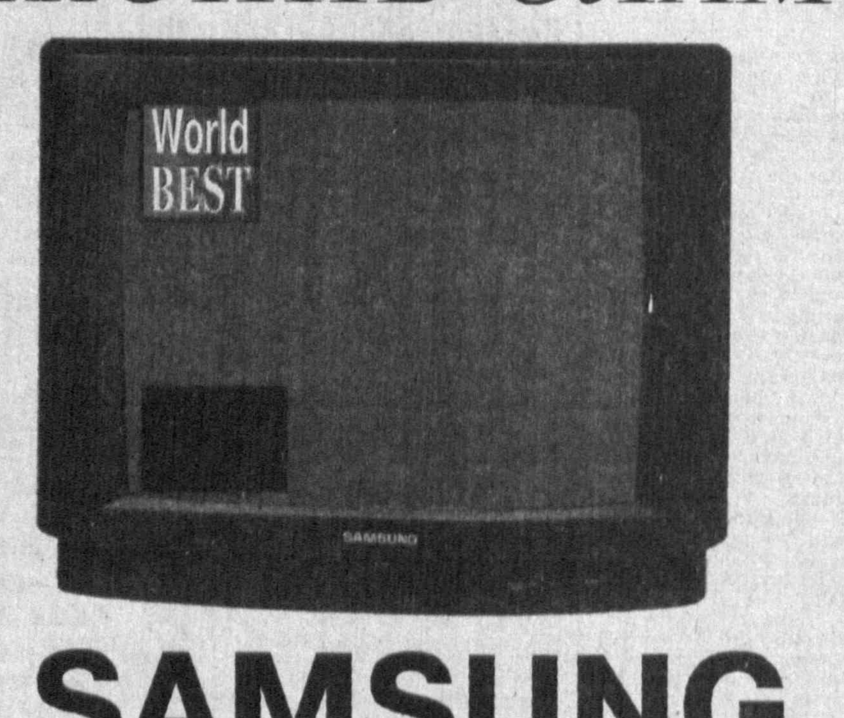

БУНИ ФАҚАТ ОРЗУ ҚИЛИШ МУМКИН!

"Самсунг-Электроникс" уч йиллик тадқиқотлардан сўнг жаҳонда энг ясси экранли 29-дюймли биотелевизор яратди. У ўта тиниқ тасвирга, овозга ва замонавий кўринишга эга.

Ажойиб тасвир - Сиз бир пайтнинг ўзида иккита сюжетни томоша қилаверасиз.

Тиниқ овоз - товушнинг сифати компакт-диска даражасида, овозни истаган сюжетга мослайверасиз: "Концерт", "Стадион", "Моно".

Замонавий, хушбичим, бошқа "SAMSUNG" телевизорларига нисбатан 30 фоиз ихчам.

SAMSUNG

Фирма дўконлари:

Кало Холдинг Корпорэйшн	Тошкент, "Бешёғоч" бозори, 2-дўкон	7(3712) 45-52-69
Кало Холдинг Корпорэйшн	Тошкент, "Олой" бозори	7(3712) 45-80-41
Кало Холдинг Корпорэйшн	Тошкент, "Чорсу" савдо маркази	7(3712) 45-52-69
Кало Холдинг Корпорэйшн	Тошкент, Хўжаев кўчаси	7(3712) 45-52-69
Кафолат-Файз	Тошкент, "Чорсу" бозори, Эскижўва кўч.	7(3712) 42-29-89
ТОУ Ко., ЛТД	Тошкент, Амир Темур кўчаси, 110	7(3712) 34-02-58
ТОУ Ко., ЛТД	Тошкент, "Чилонзор" савдо маркази	7(3712) 35-09-86
СТАЛИК	Фарғона, Ал-Фарғоний кўч., 20	7(3712) 24-49-18

SAMSUNG Electronics компанияси Ўрта Осиё ва Қозоғистон бўйича дилерларни таклиф этади. Алматидаги омборидан бевосита етказиб берилади.
Самсунг Электроник Ко.
Алмати офиси, Алмати, Абилайхон, 81.

ХАЛҚ СЎЗИ — НАРОДНОЕ СЛОВО

МУАССИСЛАР:
Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлиси Кенгаши ва Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамаси

Бош муҳаррир:
Анвар ЖЎРАБОЕВ.

БЎЛИМЛАР:
Парламент 33-57-34;
Хатлар 33-07-48;
Мерос ва қадриятлар 36-29-89;
Қишлоқ хўжалиги 36-07-94;
Иқтисодиёт 36-36-65;
Маънавият 36-35-60;
Тунги муҳарририят 33-10-28.
Эълонлар 36-09-25, Вахтёр-33-10-60

• МАНЗИЛИМИЗ:
700000, ГСП,
Тошкент шаҳри,
Матбуотчилар кўчаси, 19-уй.

Навбатчи муҳаррир — О. Раҳимов.
Навбатчи — Ў. Ҳайдаволов.
Катта корректор — Ш. Режапов.

Рўйхатдан ўтиш тартиби № 0001 Буюртма Г. — 0580 31671 нусхада босилди, ҳажми — 2 табоқ. Офсет усулида босилган. Қоғоз бичими А—2 **Босишга топшириш вақти—21.00** **Таҳририятда ҳажми 5 қоғоздан зиёд материаллар қабул қилинмайди.**

«Шарқ» нашриёт-матбаа концерни босмахонаси. **Корхона манзили: «Буюк Турон» кўчаси, 41.** **Газета IBM компьютерида терилди ва саҳифаланди.** Босишга топширилди — 21.55 1 2 3 4 5 6